

موسسه تحقیقات علوم دامی کشور

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

دستنامه فنی

پرورش و بهداشت اولیه در نشخوارکنندگان

نویسنده: حسن خمیس آبادی

۱۴۰۳

عنوان: پرورش و بهداشت اولیه در نشخوارکنندگان

نویسنده: حسن خمیس آبادی

همکار: نادر اسدزاده

صفحه آرا: رقیه شکری

مدیر داخلی: ویدا همتی

تهیه شده در: مؤسسه تحقیقات علوم دامی کشور- دفتر شبکه دانش و

رسانه‌های ترویجی

ناشر: نشر آموزش کشاورزی

شمارگان: ۱۰۰۰

نوبت چاپ: دوم / ۱۴۰۳

قیمت: رایگان

مسئولیت صحت مطالب با نویسنده است.

شماره ثبت در مرکز فن‌آوری اطلاعات و اطلاع‌رسانی کشاورزی ۶۵۶۳۲ به تاریخ ۱۴۰۳/۰۵/۲۷ است.

نشانی: تهران، بزرگراه شهید چمران، خیابان یمن، پلاک ۱ و ۲، معاونت ترویج،

صندوق پستی: ۱۱۱۳-۱۹۳۹۵، تلفکس: ۲۲۴۱۳۹۲۳-۲۱

فهرست مطالب

قسمت ۱: مقدمه	۱
قسمت ۲: دستگاه گوارش نشخوارکنندگان و نفخ	۴
قسمت ۳: روش محاسبه سن گوسفند، بز، گاو و گاومیش از طریق دندان ها ..	۲۶
قسمت ۴: مهار کردن گاو و گاومیش: راهنمای جامع و ایمن	۳۳
قسمت ۵: مراقبت از پا (سم)	۳۹
قسمت ۶: پشم چینی	۴۷
قسمت ۷: از بین بردن شاخ در گوساله، بره و بزغاله	۵۳
قسمت ۸: اخته کردن نشخوارکنندگان	۵۶
قسمت ۹: انگل های داخلی نشخوارکنندگان	۶۳
قسمت ۱۰: انگل های خارجی نشخوارکنندگان	۶۷
قسمت ۱۱: علائم فعلی در نشخوارکنندگان	۷۲
قسمت ۱۲: آبستنی در نشخوارکنندگان	۸۱
قسمت ۱۳: گوساله زایی	۸۴
قسمت ۱۴: بره زایی و بزغاله زایی	۹۳
قسمت ۱۵: مراقبت از نوزاد نشخوارکنندگان	۱۰۰
قسمت ۱۶: تولید شیر و پستان	۱۰۷
قسمت ۱۷: خوراک و آب برای نشخوارکنندگان	۱۱۶
قسمت ۱۸: مدیریت چرا	۱۳۷
قسمت ۱۹: بیماری های شایع در نشخوارکنندگان	۱۴۰
قسمت ۲۰: طاعون گاوی و بیماری های پا و دهان	۱۴۴
قسمت ۲۱: فهرست منابع	۱۴۹

قسمت ۱: مقدمه

دسته‌بندی حیوانات بر اساس رژیم غذایی و سیستم گوارشی

حیوانات بر اساس نوع غذایی که می‌خورند به سه دسته اصلی تقسیم می‌شوند:

۱. گوشت‌خواران:

- این حیوانات فقط گوشت می‌خورند و سیستم گوارشی آنها برای هضم گوشت تکامل یافته است.
- معده آنها اسیدی است و آنزیم‌های قوی برای تجزیه پروتئین و چربی‌ها دارند.
- روده آنها کوتاه‌تر است و به سرعت غذا را دفع می‌کنند.
- مثال‌هایی از گوشت‌خواران شامل سگ، گربه، شیر، پلنگ و فوک می‌شوند.

۲. همه‌چیزخواران:

- این حیوانات هم گوشت و هم گیاه می‌خورند.
- سیستم گوارشی آنها انعطاف‌پذیرتر است و می‌تواند هر دو نوع غذا را هضم کند.
- معده آنها اسیدی است، اما آنزیم‌های مختلفی برای هضم مواد مغذی مختلف دارند.

- روده آنها بلندتر از گوشت خواران است و زمان بیشتری برای هضم غذا صرف می کنند.
- مثال هایی از همه چیزخواران شامل خوک، خرس، میمون، راکون و کلاغ می شوند.

۳. گیاه خواران:

- این حیوانات فقط گیاه می خورند.
- سیستم گوارشی آنها برای هضم مواد گیاهی، به ویژه سلولز، که در گیاهان یافت می شود، تکامل یافته است.
- معده آنها ممکن است ساده یا چند حفره ای باشد و میکروب های خاصی در آن زندگی می کنند که به هضم سلولز کمک می کنند.
- روده آنها بسیار بلند است و به آرامی غذا را هضم و جذب می کنند.
- مثال هایی از گیاه خواران شامل گاو، گوسفند، اسب، زرافه و خرگوش می شوند.

تقسیم بندی گیاه خواران:

- **نشخوارکنندگان:** این گیاه خواران معده چهار حفره ای دارند و غذای خود را پس از بلعیدن به دهان باز می گردانند و دوباره آن را می جووند (نشخوار می کنند). این کار به هضم بهتر سلولز کمک می کند. مثال هایی از نشخوارکنندگان شامل گاو، گوسفند، بز و آهو می شوند.

● غیرنشخوارکنندگان: این گیاهخواران معده ساده‌ای دارند و غذای خود را فقط یک بار می‌جویند. آنها نمی‌توانند به طور کامل سلولز را هضم کنند، به همین دلیل به رژیم غذایی با فیبر بالا و میکروب‌های خاصی در روده خود برای کمک به هضم نیاز دارند. مثال‌هایی از غیرنشخوارکنندگان شامل اسب، خرگوش و همستر می‌شوند.

درک نوع رژیم غذایی و سیستم گوارشی حیوانات به ما کمک می‌کند تا نیازهای تغذیه‌ای آنها را به درستی برآورده کرده و از سلامتی‌شان مراقبت کنیم.

قسمت ۲: دستگاه گوارش نشخوارکنندگان

نشخوارکنندگان، گروهی از پستانداران گیاهخوارند که شامل گاو، گوسفند، بز، آهو و گوزن می‌شوند، از سیستمی منحصر به فرد برای هضم مواد گیاهی، به ویژه سلولز، که در گیاهان فراوان است، استفاده می‌کنند. این سیستم گوارش پیچیده شامل چهار حفره معده است که هر کدام وظیفه‌ای خاص در هضم غذا بر عهده دارند.

۱. شکمبه: مخزن تخمیر

سفر غذا در دستگاه گوارش نشخوارکنندگان با شکمبه، بزرگترین حفره معده، آغاز می‌شود. در اینجا، غذا با حجم زیادی از میکروارگانیسم‌ها، شامل باکتری‌ها، قارچ‌ها و تک یاخته‌ها، ملاقات می‌کند. این میکروب‌ها با هضم سلولز، که برای اکثر حیوانات غیرقابل هضم است، به نشخوارکنندگان کمک می‌کنند.

۲. نگاری: صافی غذا

پس از تخمیر اولیه در شکمبه، غذای نیمه‌هضم شده به نگاری، دومین حفره معده، منتقل می‌شود. نگاری به عنوان صافی عمل می‌کند و ذرات درشت غذا را از بخش‌های ریزتر جدا می‌کند. ذرات درشت دوباره به شکمبه بازگردانده می‌شوند تا بیشتر هضم شوند، در حالی که بخش‌های ریزتر به مرحله بعد می‌روند.

۳. هزارالا: جذب آب

بخش سوم معده، هزارالا، محل جذب آب از غذای نیمه‌هضم شده است. در اینجا، آب از طریق دیواره معده جذب خون می‌شود و مواد مغذی غلیظ‌تر باقی می‌مانند.

۴. شیردان: معده اسیدی

نهایتاً، غذای آماده برای هضم نهایی به شیردان، چهارمین و آخرین حفره معده، می‌رسد. شیردان معده‌ای اسیدی است که شبیه به معده پستانداران تک معده‌ای عمل می‌کند. در اینجا، آنزیم‌های گوارشی معده پروتئین‌ها و کربوهیدرات‌ها را تجزیه می‌کنند و آماده جذب در روده می‌شوند.

نشخوار: هضم دو مرحله‌ای

یکی از ویژگی‌های بارز نشخوارکنندگان، فرآیند نشخوار است. پس از بلعیدن اولیه غذا، نشخوارکنندگان آن را به صورت گلوله‌های نیمه‌جامد به نام گِره بالا می‌آورند و دوباره می‌جویند. این عمل به مخلوط شدن بهتر غذا با بزاق و هضم مکانیکی آن کمک می‌کند. سپس، گِره دوباره بلعیده می‌شود و به ترتیب از نگاری، هزارالا و شیردان عبور می‌کند.

نقش گاز در دستگاه گوارش نشخوارکنندگان

تخمیر میکروبی در شکمبه، علاوه بر هضم سلولز، گاز نیز تولید می‌کند. این گاز به طور طبیعی از طریق آروغ زدن دفع می‌شود. با این حال، اگر آروغ زدن متوقف شود، تجمع گاز می‌تواند منجر به نفخ شکم و ناراحتی حیوان شود. در مجموع، دستگاه گوارش نشخوارکنندگان سیستمی پیچیده و کارآمد است که به این حیوانات اجازه می‌دهد تا از منابع گیاهی، که برای بسیاری از حیوانات دیگر غیرقابل دسترس هستند، تغذیه کنند.

شکمبه و نفخ (معدده)

شکمبه، اولین حفره معدده نشخوارکنندگان، نقشی اساسی در هضم و جذب مواد مغذی از گیاهان ایفا می‌کند. این اندام عضلانی بزرگ، محل زندگی میکروب‌های متنوعی است که به هضم سلولز، پروتئین و چربی‌ها کمک می‌کنند.

مراحل هضم در شکمبه:

۱. بلع: نشخوارکننده غذا را می‌جود و سپس آن را می‌بلعد.
۲. هضم میکروبی: میکروب‌های شکمبه سلولز، پروتئین و چربی‌ها را تجزیه می‌کنند و اسیدهای چرب فرار، ویتامین‌ها و آمینواسیدها را تولید می‌کنند.
۳. جذب: مواد مغذی هضم شده از طریق دیواره شکمبه به جریان خون جذب می‌شوند.

۴. **نشخوار:** نشخوارکنندگان قسمتی از غذای هضم شده را به دهان باز می گردانند و دوباره آن را می جویند تا هضم مکانیکی و میکروبی به طور کامل انجام شود.

۵. **عبور به مراحل بعدی:** پس از هضم کامل، غذا به تدریج به سمت حفره های بعدی معده (نگاری، هزارلا و شیردان) حرکت می کند.

نفخ شکمبه: اختلالی در عملکرد

نفخ شکمبه، عارضه ای شایع در نشخوارکنندگان است که به دلیل تجمع بیش از حد گاز در شکمبه رخ می دهد. این امر می تواند ناشی از عوامل مختلفی از جمله:

- **تغذیه نامناسب:** مصرف بیش از حد غذاهای پرکنسانتره، کم فیبر یا فاسد

- **تغییرات ناگهانی در جیره غذایی:** تغییر ناگهانی نوع یا مقدار غذا

- **آشامیدن آب ناکافی:** کمبود آب

- **بیماری:** عفونت های گوارشی، انگل ها و سایر بیماری ها

- **استرس:** جابجایی، از شیرگیری، تغییرات محیطی
علائم نفخ شکمبه:

- **برآمده شدن شکم:** واضح ترین علامت، بزرگ شدن غیرطبیعی شکم، به خصوص در سمت چپ است.

- **کاهش اشتها:** حیوان تمایل کمتری به خوردن غذا نشان می دهد.

- **بی حوصلگی:** حیوان ممکن است افسرده یا بی حال به نظر برسد.
- **کاهش تولید شیر:** در گاوهای شیری، ممکن است تولید شیر کاهش یابد.
- **آروغ نزدن:** توقف یا کاهش آروغ، نشانه‌ای از تجمع گاز در شکمبه است.

درمان نفخ شکمبه:

- درمان نفخ شکمبه به علت آن بستگی دارد. اقدامات اولیه ممکن است شامل موارد زیر باشد:
- **کاهش مصرف غذا:** به خصوص غذاهای پرکنسانتره و کم فیبر
 - **تامین آب آشامیدنی کافی:** دسترسی آزادانه حیوان به آب تمیز
 - **تجویز دارو:** ممکن است آنتی‌بیوتیک‌ها، ضد دردها و داروهای ضد نفخ توسط دامپزشک تجویز شوند.
 - **سوراخ کردن شکمبه:** در موارد شدید، ممکن است لازم باشد دامپزشک با ایجاد سوراخی در شکمبه، گاز را تخلیه کند.

پیشگیری از نفخ شکمبه:

- **تغذیه مناسب:** ارائه جیره غذایی متعادل و با فیبر کافی
- **تغییرات تدریجی در جیره:** هرگونه تغییر در جیره غذایی باید به تدریج و در طول چند روز انجام شود.

- تامین آب آشامیدنی کافی: دسترسی آزادانه حیوان به آب تمیز
- کاهش استرس: ایجاد محیطی آرام و بدون استرس
- مراقبت‌های بهداشتی: معاینات منظم توسط دامپزشک و درمان به موقع بیماری‌ها

تأثیر نفخ شکمبه بر سلامتی حیوان

نفخ شکمبه، اگر به موقع درمان نشود، می‌تواند عوارض جدی برای نشخوارکنندگان به همراه داشته باشد، از جمله:

- ایجاد درد: تجمع گاز باعث ایجاد درد و ناراحتی در حیوان می‌شود.

- کاهش عملکرد دستگاه گوارش: نفخ می‌تواند بر توانایی شکمبه در هضم و جذب مواد مغذی تأثیر بگذارد.
- ایجاد جابجایی شیردان (atონალ დისპლასი (abomasal displacement): در موارد شدید، تجمع گاز می‌تواند باعث جابجایی شیردان به خارج از موقعیت طبیعی خود شود که وضعیتی تهدید کننده حیات است.
- مرگ: اگر درمان به موقع صورت نگیرد، نفخ شکمبه می‌تواند منجر به مرگ حیوان شود.

اهمیت تشخیص زودهنگام

تشخیص زودهنگام نفخ شکمبه برای درمان مؤثر و جلوگیری از عوارض جدی حیاتی است. دامداران باید با علائم این عارضه آشنا باشند و در صورت مشاهده هر گونه نشانه‌ای، سریعاً با دامپزشک تماس بگیرند.

نقش دامپزشک

دامپزشک با معاینه حیوان، بررسی علائم و در صورت نیاز انجام آزمایش‌هایی مانند سونوگرافی، علت نفخ را تشخیص می‌دهد. بر اساس علت زمینه‌ای، دامپزشک اقدامات درمانی مناسب را انجام خواهد داد.

جمع‌بندی نهایی

شکمبه، عضوی حیاتی در دستگاه گوارش نشخوارکنندگان است. با درک عملکرد شکمبه و علل ایجاد نفخ، می‌توان از بروز این عارضه پیشگیری کرده و در صورت ابتلا، اقدامات درمانی به موقع را انجام داد. تشخیص زودهنگام و درمان مناسب توسط دامپزشک، نقشی اساسی در حفظ سلامت و رفاه نشخوارکنندگان دارد.

حرکات شکمبه: پنجره‌ای به سلامت نشخوارکنندگان
حرکات شکمبه، نبض حیاتی دستگاه گوارش نشخوارکنندگان، نقشی اساسی در هضم، جذب و سلامت کلی حیوان ایفا می‌کنند.

حرکت منظم:

انقباضات شکمبه به طور معمول دقیقه‌ای یک بار اتفاق می‌افتد.

این انقباضات را می‌توان با لمس پهلوی چپ حیوان در ناحیه‌ای که پشت دنده‌ها فرو رفته، احساس کرد.

اهمیت نظم:

حرکات منظم شکمبه نشانگر سلامت حیوان است.
عدم تحرک شکمبه می‌تواند نشانه‌ای از بیماری باشد.

نقش حیاتی:

انقباضات شکمبه وظایف متعددی را بر عهده دارند، از جمله:
مخلوط کردن غذا: محتویات شکمبه را به طور کامل مخلوط می‌کند تا هضم به طور یکنواخت انجام شود.
جذب مواد مغذی: به حرکت مواد مغذی هضم شده از طریق دیواره شکمبه به جریان خون کمک می‌کند.
حذف ضایعات: ذرات غیرقابل هضم را به سمت خارج از شکمبه هدایت می‌کند.
تحریک میکروب‌ها: محیط مناسبی برای فعالیت میکروب‌های مفید شکمبه فراهم می‌کند.

بررسی حرکات:

مشاهده: حرکات شکمبه را می‌توان در برخی از نشخوارکنندگان، به خصوص گاوها، مشاهده کرد.
لمس: با لمس پهلوی چپ حیوان می‌توان انقباضات را حس کرد.
ابزار: ابزارهای تخصصی برای اندازه‌گیری دقیق حرکات شکمبه نیز وجود دارد.

ارزیابی سلامت:

دامپزشکان از حرکات شکمبه به عنوان ابزاری برای تشخیص بیماری استفاده می‌کنند. کاهش یا افزایش تعداد انقباضات، تغییر در الگوی انقباضات و عدم وجود انقباضات، می‌تواند نشان‌دهنده مشکلات مختلفی باشد.

نگهداری از سلامت:

تغذیه مناسب: رژیم غذایی متعادل و با فیبر کافی برای سلامت شکمبه ضروری است. دسترسی به آب آشامیدنی: نوشیدن آب کافی برای عملکرد صحیح شکمبه حیاتی است. محیط زندگی سالم: استرس، گرما و بیماری‌ها می‌توانند بر حرکات شکمبه تأثیر منفی بگذارند. با درک حرکات شکمبه، می‌توان به حفظ سلامتی نشخوارکنندگان و بهینه‌سازی عملکرد دستگاه گوارش آنها کمک کرد.

خطرات بلعیدن اشیاء تیز توسط نشخوارکنندگان

نشخوارکنندگان، به دلیل سرعت بالای غذا خوردن، در معرض خطر بلعیدن اشیاء تیز و خطرناکی مانند میخ، سیم، تکه‌های فلز و پلاستیک قرار دارند. این اشیاء می‌توانند صدمات جدی به دستگاه گوارش حیوان وارد کرده و حتی منجر به مرگ آن شوند.

مکانیسم آسیب:

● **سوراخ شدن:** اشیاء تیز می‌توانند دیواره شکمبه، نگاری، هزارلا و شیردان را سوراخ کنند و باعث نشت محتویات گوارشی به داخل حفره شکمی شوند.

● **عفونت:** سوراخ شدن و نشت محتویات گوارشی، زمینه را برای عفونت‌های جدی فراهم کرده و به طور بالقوه تهدیدی برای بقای حیوان است.

● **انسداد:** اشیاء بزرگتر می‌توانند در دستگاه گوارش، به خصوص در روده‌ها، انسداد ایجاد کنند و مانع از عبور غذا شوند.

● **آسیب به اندام‌های دیگر:** در موارد نادر، اشیاء تیز می‌توانند از طریق دیواره شکمبه عبور کرده و به اندام‌های دیگر مانند کبد، طحال یا قلب آسیب برسانند.

علائم:

● **بی‌حوصلگی:** حیوان ممکن است افسرده یا بی‌حال به نظر برسد.

- **کاهش اشتها:** حیوان تمایل کمتری به خوردن غذا نشان می‌دهد.
- **درد:** حیوان ممکن است علائمی از درد شکمی مانند قوز کردن کمر یا لگد زدن به شکم را نشان دهد.
- **تب:** عفونت می‌تواند منجر به تب شود.
- **کاهش تولید شیر:** در گاوهای شیری، ممکن است تولید شیر کاهش یابد.

پیشگیری:

- **مراقبت از محیط:** اشیاء تیز و خطرناک مانند میخ، سیم، تکه‌های فلز و پلاستیک را از چراگاه و آخور حیوان دور نگه دارید.
- **بررسی غذا:** قبل از دادن غذا به حیوان، آن را به دقت بررسی کنید تا مطمئن شوید که عاری از هرگونه جسم خارجی است.
- **استفاده از آخور مناسب:** از آخورهایی استفاده کنید که لبه‌های تیز یا شکاف‌هایی که حیوان می‌تواند اشیاء را از آن طریق بلعد، نداشته باشند.
- **نظارت منظم:** به طور مرتب حیوانات را از نظر علائم بیماری یا ناراحتی مشاهده کنید.

اقدامات در صورت مشاهده علائم:

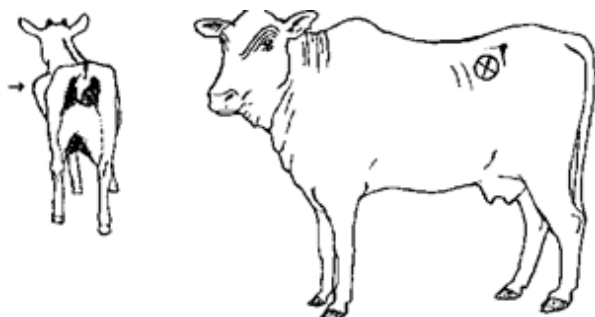
- **مشاهده دقیق:** حیوان را به دقت زیر نظر داشته باشید و علائم را به دامپزشک گزارش دهید.

- محدود کردن غذا و آب: تا زمان معاینه توسط دامپزشک، غذا و آب حیوان را محدود کنید.
- تماس با دامپزشک: در اسرع وقت با دامپزشک تماس بگیرید.

تشخیص و درمان:

تشخیص بلعیدن اشیاء تیز توسط نشخوارکنندگان با معاینه فیزیکی، رادیوگرافی و در برخی موارد، سونوگرافی انجام می‌شود. درمان به شدت آسیب و محل جسم بستگی دارد. در موارد خفیف، ممکن است فقط مراقبت‌های حمایتی مانند مایعات داخل وریدی و آنتی‌بیوتیک‌ها مورد نیاز باشد. در موارد شدید، ممکن است جراحی برای خارج کردن جسم و ترمیم آسیب‌های وارده ضروری باشد.

پیشگیری از بلعیدن اشیاء تیز توسط نشخوارکنندگان، نقشی اساسی در حفظ سلامت و رفاه این حیوانات دارد. با اقدامات پیشگیرانه مناسب، می‌توان از بروز این مشکل و عواقب خطرناک آن جلوگیری کرد.

دلایل نفخ در نشخوارکنندگان: بررسی عمیق‌تر عوامل زمینه‌ای

نفخ در نشخوارکنندگان، مشکلی شایع و بالقوه جدی است که می‌تواند ناشی از عوامل مختلفی باشد. در ادامه به بررسی برخی از علل رایج نفخ در این حیوانات می‌پردازیم:

۱. چراگاه‌های تازه و پر آب:

● **گیاهان جوان و پر آب:** گیاهان تازه، به خصوص در چراگاه‌های مرطوب، حاوی مقادیر زیادی آب و قند هستند. این امر می‌تواند باعث رشد سریع میکروب‌های شکمبه و تولید اسید لاکتیک شود که به نوبه خود منجر به تجمع گاز و نفخ می‌شود.

● **عدم تعادل مواد مغذی:** گیاهان جوان ممکن است دارای عدم تعادل مواد مغذی، به خصوص پتاسیم و منیزیم باشند. این عدم تعادل می‌تواند بر عملکرد میکروب‌های شکمبه و هضم غذا تأثیر بگذارد و به نفخ دامن بزند.

● **دمای پایین:** در هوای خنک، فعالیت میکروب‌های شکمبه کاهش می‌یابد که می‌تواند منجر به هضم ناقص غذا و تجمع گاز شود.

۲. مصرف برخی گیاهان:

● **شبدر:** شبدر به دلیل داشتن پروتئین بالا و مواد مغذی محلول در آب، می‌تواند در برخی از نشخوارکنندگان، به خصوص گاو، نفخ ایجاد کند.

● **گیاهان زود رشد:** گیاهان زود رشدی مانند یونجه

مرغان، به دلیل سرعت بالای رشد و مقادیر زیاد قند، می‌توانند در ایجاد نفخ نقش داشته باشند.

● **گیاهان سمی:** برخی از گیاهان سمی، مانند بذر سرخس، می‌توانند باعث تحریک دستگاه گوارش و نفخ در نشخوارکنندگان شوند.

۳. تغذیه نامناسب:

● **کمبود فیبر:** رژیم غذایی کم فیبر می‌تواند باعث کاهش حرکات شکمبه و یبوست شود که به نوبه خود منجر به تجمع گاز و نفخ می‌شود.

● **مصرف بیش از حد کنسانتره:** مصرف بیش از حد غذاهای پرکنسانتره، مانند ذرت و سویا، می‌تواند تعادل میکروب‌های شکمبه را برهم زده و به نفخ دامن بزند.

● **تغییرات ناگهانی در جیره غذایی:** تغییر ناگهانی نوع یا مقدار غذا می‌تواند میکروب‌های شکمبه را تحت فشار قرار داده و منجر به نفخ شود.

۴. سایر عوامل:

● **بیماری:** عفونت‌های گوارشی، انگل‌ها و سایر بیماری‌ها می‌توانند بر عملکرد شکمبه و هضم غذا تأثیر بگذارند و به نفخ دامن بزند.

● **استرس:** جابجایی، از شیرگیری، تغییرات محیطی و سایر عوامل استرس‌زا می‌توانند از عوامل نفخ باشند.

● **کمبود آب:** کمبود آب می‌تواند باعث یبوست و کاهش حرکات شکمبه شود که به نوبه خود منجر به تجمع گاز می‌شود.

ملاحظات:

● نفخ می‌تواند در هر نوع نشخوارکننده‌ای رخ دهد، اما در گاوها، گوسفندان و بزها شایع‌تر است.

● برخی از نژادها بیشتر مستعد ابتلا به نفخ هستند.

● نفخ در صورت عدم درمان به موقع می‌تواند منجر به عواقب جدی، مانند جابجایی شکمبه و مرگ، شود.

با درک علل مختلف نفخ، می‌توان اقدامات پیشگیرانه مناسب را برای حفظ سلامت نشخوارکنندگان و جلوگیری از این عارضه خطرناک انجام داد.

پیشگیری و درمان نفخ در نشخوارکنندگان: راهنمای جامع پیشگیری:

● مدیریت چراگاه:

● از چرا در چراگاه‌های خیس، به خصوص در اوایل صبح خودداری کنید. رطوبت بالا می‌تواند منجر به رشد سریع میکروب‌های شکمبه و تولید گاز شود.

● قبل از چرا، به حیوانات علوفه خشک بدهید. این امر به متعادل کردن میکروب‌های شکمبه و کاهش خطر نفخ کمک می‌کند.

● در چراگاه، مراقب حیوانات باشید. علائم اولیه نفخ را

رصد کنید و در صورت مشاهده هرگونه مشکلی، اقدامات لازم را انجام دهید.

● **تغذیه مناسب:**

● رژیم غذایی متعادل و با فیبر کافی ارائه دهید. فیبر برای عملکرد صحیح شکمبه و هضم غذا ضروری است.

● از تغییر ناگهانی در جیره غذایی خودداری کنید. هرگونه تغییر در جیره باید به تدریج و در طول چند روز انجام شود.

● دسترسی به آب آشامیدنی تمیز و تازه را برای حیوان فراهم کنید. کمبود آب می تواند منجر به یبوست و نفخ شود.

● **کاهش استرس:**

● محیطی آرام و بدون استرس برای حیوان فراهم کنید.

استرس می تواند بر عملکرد گوارش تأثیر منفی بگذارد.

● جابجایی، از شیرگیری و سایر تغییرات را به حداقل برسانید یا به تدریج انجام دهید.

● **مراقبت های بهداشتی:**

● معاینات منظم توسط دامپزشک را برای نظارت بر سلامت کلی حیوان انجام دهید.

● بیماری ها را به موقع درمان کنید. عفونت ها و سایر بیماری ها می توانند به نفخ دامن بزنند.

درمان نفخ در نشخوارکنندگان

نفخ شکم در نشخوارکنندگان، که به آن ورم معده هم می‌گویند، مشکلی جدی است که می‌تواند به مرگ حیوان منجر شود. این عارضه به دلیل تجمع گاز در شکمبه، اولین حفره معده نشخوارکنندگان، ایجاد می‌شود. علل مختلفی برای نفخ شکم وجود دارد، از جمله:

● مصرف بیش از حد علوفه‌های پر آب یا نفاخ:

علوفه‌هایی مانند شبدر، یونجه، چغندر و سیب زمینی می‌توانند به سرعت در شکمبه تخمیر شده و گاز تولید کنند.

● تغییر ناگهانی در جیره غذایی: غییر ناگهانی نوع

یا مقدار غذای حیوان می‌تواند میکروب‌های شکمبه را برهم زده و منجر به نفخ شود.

● دسترسی به آب آشامیدنی ناکافی: کمبود آب

می‌تواند باعث یبوست و کند شدن حرکت غذا در دستگاه گوارش شده و به نفخ شکم دام منجر شود.

● بیماری: برخی از بیماری‌ها، مانند اسیدوزیس شکمبه

و بیماری‌های عفونی، می‌توانند باعث نفخ شکم شوند.

اقدامات اولیه

در صورت مشاهده علائم نفخ شکم در حیوان، اقدامات اولیه زیر باید فوراً انجام شود:

● جلوگیری از مصرف بیشتر غذا: دسترسی حیوان

به علوفه و آب را محدود کنید.

● ایجاد تحرک: حیوان را به پیاده‌روی ملایم

تشویق کنید.

- ماساژ شکم: با حرکات ملایم و دایره‌ای شکم حیوان را ماساژ دهید تا گاز خارج شود.

درمان‌های خانگی

اگر اقدامات اولیه مؤثر نبودند، می‌توانید از برخی درمان‌های خانگی برای کمک به دفع گاز استفاده کنید. این روش‌ها عبارتند از:

● خوراندن مایعات ضد نفخ:

- دو قاشق غذاخوری مایع ظرفشویی (مانند Fairy یا Lux) مخلوط با آب

- محلول جوش شیرین (یک قاشق غذاخوری جوش شیرین در یک لیتر آب)

- مقدار کمی نفت سفید (پارافین) در شیر گرم

- یک بطری کوچک روغن بادام یا سویا

- مقدار کمی تربانتین در روغن، روغن سویا یا روغن بادام

- استفاده از داروهای ضد نفخ: داروهای ضد نفخ تجاری مختلفی در دامپزشکی‌ها موجود است که می‌توانید طبق دستورالعمل دامپزشک از آنها استفاده کنید.

تروکار

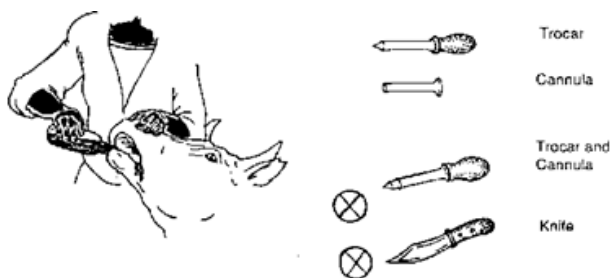
در موارد شدید نفخ شکم که حیوان قادر به آروغ زدن نیست، ممکن است لازم باشد از عمل تروکار استفاده شود.

در این روش، دامپزشک با استفاده از یک چاقوی تیز به نام تروکار، سوراخی در پهلوی چپ حیوان ایجاد کرده و لوله ای را برای خروج گاز وارد شکمبه می کند. این عمل باید توسط دامپزشک انجام شود و هر گونه تأخیر می تواند خطرناک باشد.

پیشگیری

بهترین راه برای درمان نفخ شکم، پیشگیری از آن است. برای این منظور، اقدامات زیر را انجام دهید:

- **جیره غذایی متعادل:** از یک جیره غذایی متعادل و مناسب برای نوع و سن حیوان خود استفاده کنید.
- **تغییرات تدریجی در جیره:** هر گونه تغییر در جیره غذایی را به تدریج و در طول چند روز انجام دهید.
- **دسترسی به آب آشامیدنی کافی:** همیشه آب آشامیدنی تمیز و تازه در اختیار حیوان قرار دهید.
- **کنترل سلامت دام:** به طور مرتب دام خود را توسط دامپزشک معاینه کنید تا از سلامت آنها اطمینان حاصل کنید. با رعایت این نکات می توانید به سلامت دستگاه گوارش حیوان خود کمک کرده و از بروز نفخ شکم و سایر مشکلات گوارشی پیشگیری کنید.

دلایل انسداد نای:

انسداد نای می‌تواند ناشی از عوامل مختلفی از جمله موارد زیر باشد:

- **اشیاء خارجی:** گاوها ممکن است به طور تصادفی اشیاء مختلفی مانند تکه های پلاستیک، میخ، سنگ یا حتی توپ های کوچک را بلعند که می‌تواند باعث انسداد نای شود.

- **غذا:** تکه های بزرگ یا سفت غذا، به خصوص علوفه های خشک یا فاسد، می‌توانند در نای گیر کرده و باعث انسداد شوند.

- **بیماری‌ها:** برخی از بیماری‌ها، مانند تومورها، آبسه‌ها یا عفونت‌ها، می‌توانند باعث تنگی نای و انسداد آن شوند.

علائم انسداد نای:

علائم انسداد نای شامل موارد زیر است:

- **تنفس دشوار یا پر سر و صدا:** گاو ممکن است برای نفس کشیدن تلاش کند، خس خس کند یا صدایی شبیه به خس خس از او به گوش برسد.

- سرفه شدید: گاو ممکن است به طور مکرر و شدید سرفه کند تا انسداد را از بین ببرد.
- آبریزش از بینی: گاو ممکن است ترشح بزاق یا مایعات دیگر از بینی داشته باشد
- بی قراری: گاو ممکن است بی قرار یا مضطرب به نظر برسد.
- کاهش اشتها: گاو ممکن است از خوردن یا نوشیدن امتناع کند.

تشخیص:

تشخیص انسداد نای با معاینه فیزیکی و معاینه گاو توسط دامپزشک انجام می شود. دامپزشک ممکن است از معاینه رکتال، آندوسکوپی یا رادیوگرافی برای تأیید انسداد و تعیین علت آن استفاده کند.

درمان:

درمان انسداد نای به علت آن بستگی دارد. در برخی موارد، ممکن است دامپزشک بتواند انسداد را با دست یا با استفاده از ابزارهای مخصوص از بین ببرد. در موارد دیگر، ممکن است جراحی برای برداشتن انسداد یا درمان بیماری زمینه ای که باعث انسداد شده است، ضروری باشد.

پیشگیری:

برای پیشگیری از انسداد نای، اقدامات احتیاطی زیر را انجام دهید:

- محیط را تمیز و عاری از اشیاء خارجی نگه دارید.
- از غذای با کیفیت بالا استفاده کنید و از دادن علوفه‌های خشک یا فاسد به گاو خودداری کنید.
- به طور مرتب گاو خود را از نظر علائم بیماری معاینه کنید.
- در صورت مشاهده هر گونه علائم انسداد نای، فوراً با دامپزشک تماس بگیرید.

قسمت ۳: روش محاسبه سن گوسفند، بز، گاو و گاومیش از طریق دندان‌ها

محاسبه سن دقیق حیوانات، به خصوص در سنین بالاتر، همیشه آسان نیست. با این حال، با بررسی دندان‌های آنها می‌توان تخمین نسبتاً دقیقی از سنشان داشت. این روش در نشخوارکنندگانی مانند گوسفند، بز، گاو و گاومیش کاربرد دارد.

دندان‌های موقت (شیری) و دائمی:

● **دندان‌های موقت:** حیوانات جوان، مانند نوزادان، دارای دندان‌های موقتی هستند که به مرور زمان با دندان‌های دائمی جایگزین می‌شوند. نشخوارکنندگان در دوران پیش از بلوغ ۲۰ دندان موقت و پس از بلوغ ۳۲ دندان دائمی دارند.

● تشخیص دندان‌های موقت:

● **فک بالا:** فاقد دندان‌های جلویی و دارای ۶ دندان در عقب

● **فک پایین:** دارای ۸ دندان جلویی و ۶ دندان در عقب

● تشخیص دندان‌های دائمی:

● **فک بالا:** فاقد دندان‌های جلویی و دارای ۱۲ دندان در عقب

● **فک پایین:** دارای ۸ دندان جلویی و ۱۲ دندان در

عقب

توجه: به خاطر داشته باشید که این روش فقط تخمینی

از سن حیوان را ارائه می‌دهد و برای تعیین سن دقیق، باید از دامپزشک کمک گرفت.

کاربرد دندان‌ها در تشخیص سلامتی:

علاوه بر تخمین سن، معاینه دندان‌ها می‌تواند به تشخیص مشکلات و بیماری‌های دهانی در حیوانات نیز کمک کند. دندان‌های شکسته، پوسیده یا عفونی می‌توانند در جویدن و هضم غذا اختلال ایجاد کنند و سلامت کلی حیوان را به خطر اندازند.

محاسبه سن گوسفند و بز:

- زیر یک سال: فاقد دندان دائمی
- یک ساله: دارای ۲ دندان دائمی
- دو ساله: دارای ۴ دندان دائمی
- سه ساله: دارای ۶ دندان دائمی
- چهار ساله: دارای ۸ دندان دائمی
- بالای چهار سال: در این سن، تخمین سن از طریق دندان‌ها دشوارتر می‌شود و نیاز به بررسی دقیق‌تر توسط دامپزشک دارد.

سن بز و گوسفند

محاسبه سن گاو و گاومیش:

روش محاسبه سن گاو و گاومیش مشابه روش ذکر شده برای گوسفند و بز است. با این تفاوت که در گاو و گاومیش، دندان‌های ثنایای مرکزی (دندان‌های جلویی پایین) با افزایش سن به تدریج ساییده و کوتاه می‌شوند. دامپزشک با بررسی میزان سایش این دندان‌ها می‌تواند سن گاو و گاومیش را تخمین بزند.

نکات نهایی:

- در برخی موارد، ممکن است به دلیل تغذیه نامناسب یا عوامل ژنتیکی، رشد دندان‌ها در حیوانات مختلف به طور یکسان نباشد و این امر در تخمین دقیق سن آنها اختلال ایجاد کند.

- در صورت مشاهده هرگونه مشکل یا ناهنجاری در دندان‌های حیوان، باید برای معاینه و درمان به دامپزشک مراجعه کرد.
 - مراقبت‌های بهداشتی دهان و دندان، از جمله جرم‌گیری و چکاپ دوره‌ای، می‌تواند به حفظ سلامت دندان‌ها و افزایش طول عمر حیوان کمک کند.
- با استفاده از این روش‌ها و با کمک دامپزشک، می‌توانید سن گوسفند، بز، گاو و گاومیش خود را به طور تقریبی تخمین بزنید و از سلامت دهان و دندان آنها مراقبت کنید.

محاسبه سن گاو و گاومیش از طریق دندان‌ها: راهنمای گام به گام

تعیین سن دقیق گاو و گاومیش، به خصوص در سنین بالاتر، می‌تواند چالش‌برانگیز باشد. با این حال، با بررسی دقیق دندان‌های آنها، می‌توان تخمین نسبتاً دقیقی از سنشان ارائه داد. این روش در گاوهای اهلی و گاومیش‌های وحشی کاربرد دارد.

مراحل کلی محاسبه سن:

۱. بررسی وجود دندان‌های دائمی: اولین قدم، بررسی وجود دندان‌های دائمی است. گاوها و گاومیش‌های زیر دو سال فاقد دندان‌های دائمی هستند.
۲. شمارش دندان‌های دائمی: پس از تأیید وجود دندان‌های دائمی، تعداد آنها را در هر فک (بالا و پایین) بشمارید.

۳. تطبیق تعداد دندان‌ها با سن: با توجه به تعداد دندان‌های دائمی در هر فک، سن حیوان را طبق جداول زیر تخمین بزنید:

سن گاوها:

- زیر دو سال: فاقد دندان دائمی
- دو سال و سه ماه: ۲ دندان دائمی (۱ در هر فک)
- سه ساله: ۴ دندان دائمی (۲ در هر فک)
- سه سال و شش ماه: ۶ دندان دائمی (۳ در هر فک)
- چهار ساله: ۸ دندان دائمی (۴ در هر فک)
- بالای چهار سال: در این سن، تخمین سن از طریق دندان‌ها دشوارتر می‌شود و نیاز به بررسی دقیق‌تر توسط دامپزشک دارد.

سن گاوها

سن گاو و گاومیش:

- زیر سه سال: فاقد دندان دائمی
- دو سال و شش ماه: ۲ دندان دائمی (۱ در هر فک)
- سه سال و شش ماه: ۴ دندان دائمی (۲ در هر فک)
- چهار سال و شش ماه: ۶ دندان دائمی (۳ در هر فک)
- پنج تا شش ساله: ۸ دندان دائمی (۴ در هر فک)
- بالای شش سال: در این سن، تخمین سن از طریق دندان‌ها دشوارتر می‌شود و نیاز به بررسی دقیق‌تر توسط دامپزشک دارد.

نکات مهم:

- این روش فقط یک تخمین سنی از حیوان را ارائه می‌دهد و برای تعیین سن دقیق، باید از دامپزشک کمک گرفت.
- در برخی موارد، ممکن است به دلیل تغذیه نامناسب یا عوامل ژنتیکی، رشد دندان‌ها در حیوانات مختلف به طور یکسان نباشد و این امر در تخمین دقیق سن آنها اختلال ایجاد کند.
- علاوه بر تعداد دندان‌ها، دامپزشک می‌تواند با بررسی سایش دندان‌های ثنایه‌ی مرکزی (دندان‌های جلویی پایین) در گاو و گاومیش، سن آنها را با دقت بیشتری تخمین بزند.
- در صورت مشاهده هرگونه مشکل یا ناهنجاری در دندان‌های حیوان، باید برای معاینه و درمان به دامپزشک مراجعه کرد.

● مراقبت‌های بهداشتی دهان و دندان، از جمله جرم‌گیری و چکاپ دوره‌ای، می‌تواند به حفظ سلامت دندان‌ها و افزایش طول عمر حیوان کمک کند. با استفاده از این روش‌ها و با کمک دامپزشک، می‌توانید سن گاو و گاومیش خود را به طور تقریبی تخمین بزنید و از سلامت دهان و دندان آنها مراقبت کنید.

سن گاومیش

قسمت ۴: مهار کردن گاو و گاومیش: راهنمای جامع و ایمن

مهار کردن گاو و گاومیش، چه برای انجام معاینات دامپزشکی، چه برای حمل و نقل و چه برای سایر اقدامات، امری ضروری است. با این حال، این کار می‌تواند برای حیوان و فردی که آن را مهار می‌کند، تنش‌زا و خطرناک باشد. به همین دلیل، استفاده از تکنیک‌های صحیح و ایمن برای مهار این حیوانات بزرگ ضروری است.

نکات مهم قبل از شروع:

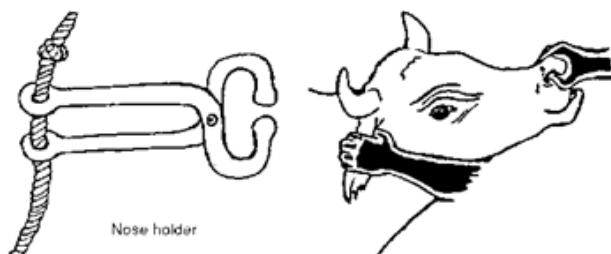
- **آشنایی با حیوان:** قبل از هر اقدامی، باید با خلق و خوی و رفتار حیوان آشنا شوید. حیوانات عصبی یا پرخاشگر ممکن است در برابر مهار شدن بیشتر مقاومت کنند.
- **آماده‌سازی ابزار:** از داشتن ابزار مناسب مانند افسار، قلابه، هدایت‌کننده و ... اطمینان حاصل کنید.
- **کمک گرفتن:** اگر تجربه کافی در مهار گاو و گاومیش ندارید، از یک فرد باتجربه یا دامپزشک کمک بخواهید.
- **محیط آرام:** تا حد امکان، حیوان را در محیطی آرام و بدون عوامل تنش‌زا مهار کنید.

مراحل مهار:

۱. **استفاده از باکس:** اگر امکان‌پذیر است، از یک باکس مخصوص مهار دام استفاده کنید. این باکس‌ها

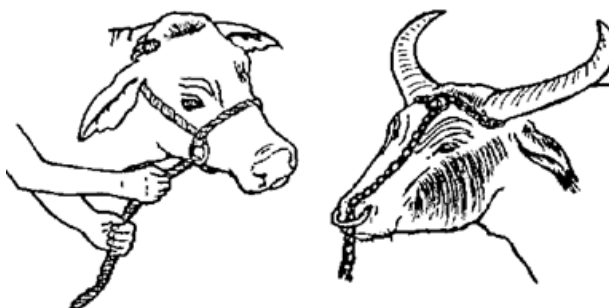
فضای امنی را برای انجام معاینات، واکسیناسیون و سایر اقدامات درمانی فراهم می‌کنند.

۲. مهار با دست: اگر باکس در دسترس نیست، می‌توانید با استفاده از تکنیک‌های دستی، حیوان را مهار کنید. برای این کار، ابتدا با احتیاط به حیوان نزدیک شوید و سعی کنید اعتماد او را جلب کنید. سپس، با یک دست سوراخ‌های بینی حیوان را بگیرید و با دست دیگر گوش یا شاخ او را کنترل کنید. این کار مانع از حرکت حیوان می‌شود.

چگونگی نگه داشتن حیوانات

۳. استفاده از افسار: افسار ابزاری مناسب برای کنترل گاو و گاو میش در مسافت‌های کوتاه است. برای بستن افسار، ابتدا حیوان را با استفاده از تکنیک‌های دستی آرام کنید. سپس، افسار را با فاصله مناسب از صورت حیوان نگه دارید و به آرامی آن را روی بینی او قرار دهید. بند افسار را از زیر گلو عبور داده و به حلقه پشت سر حیوان وصل کنید.

افسار بستن روی نشخوارکنندگان بزرگ (گاوها و گاومیش‌ها)

۴. استفاده از قلاده: قلاده‌های مخصوص مهار گاو و گاومیش، کنترل بیشتری را برای هدایت و جابجایی حیوان فراهم می‌کنند. برای استفاده از قلاده، ابتدا باید حیوان را با افسار مهار کنید. سپس، قلاده را به حلقه افسار وصل کرده و با احتیاط حیوان را هدایت کنید.

۵. استفاده از هدایت‌کننده: هدایت‌کننده‌های مخصوص، مانند هدایت‌کننده‌های بینی، ابزاری کارآمد برای کنترل جهت حرکت گاو و گاومیش هستند. این ابزارها معمولاً توسط افراد باتجربه در مزارع و دامداری‌ها استفاده می‌شوند.

نکات ایمنی:

- از حرکات ناگهانی و پرخاشگرانه خودداری کنید. این کار می‌تواند حیوان را بترساند و او را عصبی‌تر کند.
- همیشه مراقب حرکات و ضربات پاهای حیوان باشید. گاو و گاومیش می‌توانند با لگد زدن آسیب‌های جدی وارد کنند.

- در صورت مشاهده هرگونه رفتار پرخاشگرانه یا عصبی از سوی حیوان، بلافاصله از مهار کردن آن دست بکشید و از یک فرد باتجربه یا دامپزشک کمک بخواهید.
- از استفاده از ابزار نامناسب یا معیوب خودداری کنید.
- همیشه از لباس و چکمه‌های مناسب و محکم استفاده کنید.

با استفاده از این راهنمای جامع و رعایت نکات ایمنی، می‌توانید گاو و گاو میش خود را به طور صحیح و ایمن مهار کنید و از بروز هرگونه خطر برای خود و حیوان جلوگیری کنید. به یاد داشته باشید که صبر، حوصله و رفتار آرام، کلید موفقیت در مهار گاو و گاو میش است.

زمین انداختن (زمین زدن) گاو و گاو میش
توجه: زمین زدن گاو و گاو میش می‌تواند خطرناک باشد و هم به حیوان و هم به انسان آسیب برساند. انجام این کار فقط باید توسط افراد آموزش دیده و باتجربه انجام شود.

موارد مورد نیاز:

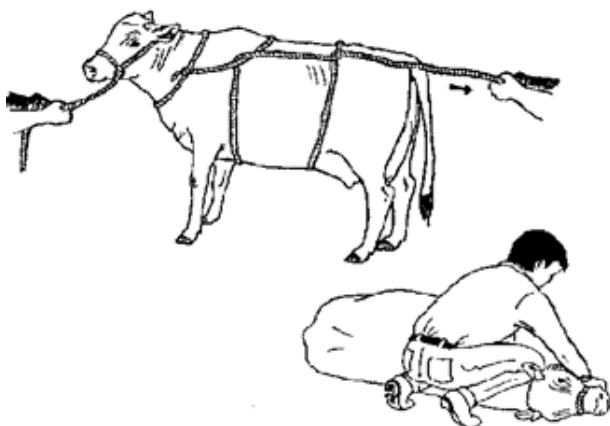
- افسار برای سر
- دو نفر برای کمک
- ۱۰ تا ۱۲ متر طناب محکم
- محلی که دام در آن زمین می‌خورد باید با خاک نرم یا کاه و کلش پوشیده شده باشد.

مراحل:

۱. به دام افسار بزنید.
۲. طناب بلند را دور آن ببندید (همانطور که در شکل زیر نشان داده شده است). زمانی که شما و همراهتان طناب را می بندید، کسی باید افسار را نگه دارد.
۳. همراه با کشیدن طناب به سمت عقب، دام را به زمین بزنید.
۴. به محض زمین خوردن دام، همراه شما باید بلافاصله زانویش را روی گردن و دستش را نیز روی سر دام بگذارید تا از بلند شدنش جلوگیری کند.
۵. دام را برای مدت طولانی روی زمین رها نکنید، زیرا ممکن است دچار نفخ شود.

نکات ایمنی:

- همیشه از لباس و تجهیزات مناسب استفاده کنید.
- قبل از شروع کار، از آرام بودن و رام بودن حیوان اطمینان حاصل کنید.
- محل امنی را برای زمین خوردن دام انتخاب کنید.
- اگر در انجام این کار احساس عدم اطمینان می کنید، از یک متخصص کمک بگیرید.
- به یاد داشته باشید: زمین زدن گاو و گاو میش می تواند یک فرآیند خطرناک باشد. فقط در صورت لزوم و با احتیاط کامل این کار را انجام دهید.

زمین انداختن (زمین زدن) گاو و گاو میش

قسمت ۵: مراقبت از پا (سم)

همانطور که ضرب‌المثل قدیمی می‌گوید "نه پا، نه حیوان"، سلامت سم‌ها برای سلامت کلی و رفاه گاو و گاو میش حیاتی است سم‌های ناسالم می‌تواند منجر به لنگش، مشکلات حرکتی و کاهش تولید شود.

اهمیت مراقبت از سم:

- **پیشگیری از لنگش و درد:** سم‌های بیش از حد بلند یا نامتعادل می‌تواند باعث درد و لنگش در حیوان شود. این امر می‌تواند بر توانایی حیوان برای راه رفتن، چرا کردن و تولیدمثل تأثیر بگذارد.

- **بهبود سلامت کلی:** سم‌های سالم برای توزیع وزن بدن حیوان و از آسیب به مفاصل و استخوان‌ها جلوگیری کرده و به راحتی حرکت حیوان کمک می‌کند. سم‌های ناسالم می‌تواند منجر به مشکلات مفصلی، آرتروز و سایر مشکلات سلامتی شود.

- **افزایش تولید:** گاوها و گاو میش‌هایی که از سلامت سم خوبی برخوردار هستند، تمایل به چرا بیشتر و تولید شیر یا گوشت بیشتری دارند.

علائم مشکلات سم:

- لنگش یا مشکل در راه رفتن
- ایستادن غیرطبیعی
- ساییدگی نامتقارن سم‌ها

- ترک خوردگی یا شکستگی سم‌ها
- تورم یا قرمزی در ناحیه سم
- ترشح از سم

مراقبت‌های پیشگیرانه:

- **معاینه منظم سم‌ها:** سم‌های گاو و گاو میش باید هر ۶ تا ۸ هفته یکبار توسط یک متخصص سم‌شناسی یا دامپزشک معاینه شوند.
- **سم‌چینی:** سم‌های بیش از حد بلند باید به طور مرتب کوتاه شوند تا از مشکلات جلوگیری شود.
- **تغذیه مناسب:** یک رژیم غذایی متعادل که حاوی مواد مغذی ضروری برای سلامت سم باشد، می‌تواند به جلوگیری از مشکلات سم کمک کند.
- **محیط مناسب:** شرایط محیطی نامناسب مانند زمین‌های مرطوب یا ناهموار می‌تواند منجر به مشکلات سم شود.

درمان مشکلات سم:

- درمان مشکلات سم به نوع و شدت مشکل بستگی دارد. درمان‌های رایج شامل موارد زیر است:
- **سم‌چینی:** کوتاه کردن سم‌های بیش از حد بلند یا نامتعادل
- **پانسمان:** استفاده از پانسمان برای محافظت از زخم‌ها یا عفونت‌ها

- **داروها:** تجویز آنتی‌بیوتیک‌ها یا داروهای ضدالتهابی
 - **عمل جراحی:** در موارد شدید، ممکن است جراحی برای اصلاح مشکلات سم ضروری باشد.
- پیشگیری از مشکلات سم با مراقبت‌های منظم و مناسب از سم‌ها می‌توان از بسیاری از مشکلات سم جلوگیری کرد
- معاینات منظم سم، سم‌چینی در صورت نیاز و ارائه یک رژیم غذایی و محیط مناسب می‌تواند به حفظ سلامت سم‌ها و رفاه کلی گاو و گاو میش شما کمک کند.

عفونت سم

عفونت سم، که به عنوان گندیدگی سم نیز شناخته می‌شود، یک بیماری جدی است که می‌تواند گاوها و گاو میش‌ها را تحت تأثیر قرار دهد. این بیماری زمانی رخ می‌دهد که باکتری‌ها وارد سم‌ها شده و باعث التهاب و عفونت می‌شوند.

علل:

- **محیط‌های مرطوب:** مرطوب بودن بیش از حد سم‌ها، به ویژه برای مدت طولانی، می‌تواند به رشد باکتری‌ها و ایجاد عفونت کمک کند.
- **جراحات:** جراحات سم، مانند سوراخ شدن یا بریدگی، می‌تواند راهی برای ورود باکتری‌ها به سم‌ها باشد.
- **شرایط غیر بهداشتی:** شرایط غیربهداشتی در محل نگهداری حیوان می‌تواند خطر ابتلا به عفونت سم را افزایش دهد.

علائم:

- **لنگش:** لنگش اولین علامت رایج عفونت سم است. حیوان ممکن است هنگام راه رفتن لنگ بزند یا به طور کلی از راه رفتن امتناع کند.
- **تورم:** سمها ممکن است متورم، قرمز و دردناک شوند.
- **ترشح:** ممکن است از سمها چرک یا سایر ترشحات خارج شود.
- **بوی بد:** سمها ممکن است بوی بدی بدهند.
- **از دست دادن اشتها:** حیوان ممکن است اشتهای خود را از دست بدهد و وزن کم کند.

درمان:

- درمان عفونت سم به شدت بیماری بستگی دارد.
- درمان‌های رایج شامل موارد زیر است:
- **آنتی‌بیوتیک‌ها:** آنتی‌بیوتیک‌ها برای از بین بردن باکتری‌ها تجویز می‌شوند.

- داروهای ضدالتهابی: داروهای ضدالتهابی برای کاهش درد و تورم تجویز می‌شوند.
- پاکسازی و بانداز: سم‌ها باید به طور مرتب تمیز و پانسمان شوند.
- جراحی: در موارد شدید، ممکن است برای تخلیه چرک یا برداشتن بافت مرده نیاز به جراحی باشد.

پیشگیری:

- بهترین راه برای جلوگیری از عفونت سم، پیشگیری از ایجاد آن است. اقدامات پیشگیرانه شامل موارد زیر است:
 - حفظ خشکی سم‌ها: تا حد امکان از خیس شدن بیش از حد سم‌ها خودداری کنید.
 - درمان سریع جراحات: هرگونه جراحت سم را فوراً درمان کنید.
 - محافظت از سم‌ها در برابر آسیب: از سم‌ها در برابر آسیب‌های ناشی از اشیاء تیز یا سطوح ناهموار محافظت کنید.
 - حفظ بهداشت محل نگهداری حیوان: محل نگهداری حیوان را تمیز و خشک نگه دارید.
- عفونت سم می‌تواند یک بیماری جدی و دردناک برای گاوها و گاو میش‌ها باشد. با اقدامات پیشگیرانه مناسب و درمان سریع، می‌توان از بروز این بیماری و عواقب آن جلوگیری کرد.

سم‌چینی گاو و گاومیش

سم‌چینی یکی از اقدامات مهم در مراقبت از سلامتی گاو و گاومیش است که به منظور حفظ سلامت و عملکرد سم‌ها انجام می‌شود سم‌های بلند یا نامتعادل می‌تواند منجر به لنگش، درد و مشکلات حرکتی شود.

ابزار مورد نیاز:

- سم چین: ابزار مخصوص کوتاه کردن سم‌ها
- سوهان: برای صاف کردن لبه‌های تیز سم‌ها
- گازانبر تیز: (در صورت عدم دسترسی به سم چین)
- ضدعفونی کننده: برای ضدعفونی کردن ابزار و زخم‌ها

مراحل سم‌چینی:

۱. حیوان را مهار کنید: قبل از شروع سم‌چینی، باید حیوان را به طور ایمن مهار کنید این کار را می‌توان با استفاده از یک بلوک سم، هدست یا با انداختن حیوان به زمین (با کمک یک متخصص) انجام داد.

مهار کردن برای سم‌چینی

۲. سم‌ها را بررسی کنید: هر سم را به دقت بررسی کنید تا ترک خوردگی، عفونت یا سایر ناهنجاری‌ها را تشخیص دهید.

۳. سم‌های بلند را کوتاه کنید: از سم چین یا گازانبر تیز برای کوتاه کردن سم‌های بلند به طور تدریجی و با دقت استفاده کنید. مراقب باشید که بیش از حد کوتاه نکنید، زیرا این امر می‌تواند باعث درد و خونریزی شود.

۴. لبه‌های تیز را صاف کنید: از سوهان برای صاف کردن لبه‌های تیز سم‌ها استفاده کنید تا از بریدگی پاهای حیوان یا افراد دیگر جلوگیری شود.

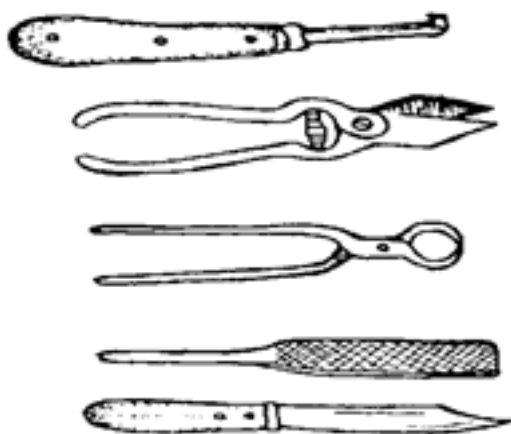
۱. سم‌های عفونی را درمان کنید: اگر سم‌ها عفونی هستند، باید قسمت آسیب دیده را با دقت جدا کنید تا ناحیه عفونی در معرض هوا قرار گیرد. سپس، از یک محلول ضد عفونی کننده مانند ید یا محلول فرمالین برای درمان عفونت استفاده کنید.

۲. سم‌ها را بررسی کنید: بعد از سم‌چینی، دوباره سم‌ها را بررسی کنید تا مطمئن شوید که به طور یکنواخت کوتاه شده‌اند و هیچ لبه تیزی وجود ندارد.

نکات مهم:

● سم‌چینی را به طور مرتب انجام دهید: به طور کلی، سم‌چینی باید هر ۶ تا ۸ هفته یکبار انجام شود. با این حال، فرکانس مورد نیاز ممکن است بسته به نژاد، سن، شرایط محیطی و سایر عوامل متفاوت باشد.

- از یک متخصص کمک بگیرید: اگر در سم‌چینی گاو و گاومیش خود تجربه کافی ندارید، از یک متخصص سم‌شناسی یا دامپزشک کمک بگیرید.
 - از ابزارهای مناسب استفاده کنید: از ابزارهای تیز و ضد عفونی شده برای سم‌چینی استفاده کنید.
 - با احتیاط کار کنید: هنگام سم‌چینی مراقب باشید که به خودتان یا حیوان آسیب نرسانید.
 - محیط را تمیز نگه دارید: بعد از سم‌چینی، تمام ابزار و محل کار را به طور کامل تمیز و ضد عفونی کنید.
- سم‌چینی منظم و صحیح می‌تواند به حفظ سلامت سم‌ها، جلوگیری از مشکلات حرکتی و بهبود رفاه کلی گاو و گاومیش شما کمک کند.

لوازم سم‌چینی

قسمت ۶: پشم چینی

پشم چینی فرآیندی است که در آن پشم گوسفند برای استفاده‌های مختلف از جمله تولید لباس، فرش و سایر منسوجات، از بدن حیوان جدا می‌شود. این کار معمولاً در بهار، زمانی که هوا گرم‌تر می‌شود و قبل از اینکه گوسفند پشم خود را به طور طبیعی ریخته باشد، انجام می‌شود.

اهمیت پشم چینی گوسفندان

پشم چینی گوسفندان به دلایل مختلفی از جمله حفظ سلامتی حیوان، تولید پشم با کیفیت و جلوگیری از هدر رفتن این محصول ارزشمند، امری ضروری است. در ادامه به برخی از این دلایل اشاره می‌کنیم:

۱. حفظ سلامتی گوسفند:

- **جلوگیری از گرمای بیش از حد:** پشم ضخیم در فصل گرما می‌تواند باعث گرم شدن بیش از حد گوسفند و ایجاد تنش و بی‌حوصلگی در آن‌ها شود. پشم چینی در فصل گرما به تنظیم دمای بدن حیوان و خنک نگه داشتن آن کمک می‌کند.

- **جلوگیری از بیماری‌های پوستی:** تجمع رطوبت و کثیفی در زیر پشم ضخیم می‌تواند منجر به ایجاد بیماری‌های پوستی مانند قارچ و انگل شود. پشم چینی به تهویه پوست و جلوگیری از رشد میکروب‌ها کمک می‌کند.

● آسانی در معاینه: پشم‌چینی به شما این امکان را می‌دهد که به راحتی پوست گوسفند را معاینه کنید و از سلامت آن مطمئن شوید.

۲. تولید پشم با کیفیت:

● پشم تمیز و عاری از ناخالصی: پشم‌چینی به موقع و اصولی، پشمی تمیز و عاری از هرگونه آلودگی، مدفوع و مواد گیاهی به شما می‌دهد. این امر کیفیت پشم را به طور قابل توجهی افزایش می‌دهد و ارزش آن را در بازار بالا می‌برد.

● رشد بهتر پشم: پشم‌چینی به تحریک فولیکول‌های مو کمک می‌کند و باعث رشد بهتر و ضخیم‌تر شدن پشم در سال بعد می‌شود.

● جلوگیری از نمدی شدن پشم: اگر پشم گوسفند برای مدت طولانی چیده نشود، رطوبت و چربی موجود در آن باعث نمدی شدن و به هم چسبیدن الیاف پشم می‌شود. این امر کیفیت پشم را به شدت کاهش می‌دهد و در برخی موارد غیرقابل استفاده می‌کند.

۳. جلوگیری از هدر رفتن پشم:

● ریزش طبیعی پشم: اگر پشم گوسفند به موقع چیده نشود، در فصل گرما به طور طبیعی می‌ریزد و از بین می‌رود. پشم‌چینی به شما این امکان را می‌دهد که از این محصول ارزشمند به طور کامل استفاده کنید.

● **جذب آلودگی:** پشم ریخته شده در محیط به راحتی آلوده می شود و دیگر قابل استفاده نیست پشم چینی به موقع از هدر رفتن این محصول به دلیل آلودگی جلوگیری می کند.

Dagging (کرچ کردن):

Dagging یا کرچ کردن، به معنای بریدن پشم خیس و کثیف از دور دم و مقعد گوسفند است. این کار به دلایل زیر ضروری است:

● **جلوگیری از آلودگی:** پشم خیس در این ناحیه به راحتی آلوده می شود و محل تجمع باکتری ها و انگل ها می شود.

● **جذب مگس:** پشم خیس بوی نامطبوعی دارد که مگس ها را جذب می کند. مگس ها در این ناحیه تخم گذاری می کنند و لاروهای آن ها (مگس های Blowfly) از گوشت گوسفند تغذیه می کنند و می توانند باعث بیماری و حتی مرگ حیوان شوند.

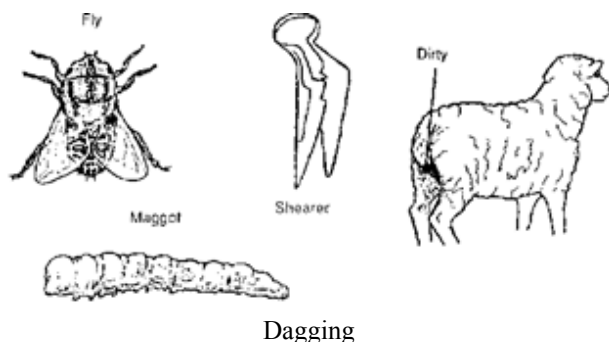
● **ایجاد ناراحتی برای گوسفند:** پشم خیس و کثیف در این ناحیه برای گوسفند بسیار ناراحت کننده است و می تواند باعث خارش و عفونت شود.

نحوه انجام Dagging

● با استفاده از قیچی، پشم های خیس و کثیف را از دور دم و مقعد گوسفند به دقت بچینید.

- مراقب باشید که به پوست حیوان آسیب نرسانید.
- پس از اتمام کار، ناحیه را با یک ضدعفونی کننده مناسب تمیز کنید.

در نهایت، به خاطر داشته باشید که پشم‌چینی و Dagging باید به طور مرتب و طبق برنامه انجام شود تا از سلامتی گوسفندان، کیفیت پشم تولیدی و جلوگیری از هدر رفتن این محصول ارزشمند اطمینان حاصل شود.

روش‌های پشم‌چینی

- دو روش اصلی برای پشم‌چینی گوسفند وجود دارد:
- **پشم‌چینی با دستگاه:** این روش متداول‌ترین روش است و از یک دستگاه پشم‌چینی برقی برای کوتاه کردن پشم استفاده می‌شود.
 - **پشم‌چینی با قیچی دستی:** این روش سنتی‌تر است و از قیچی دستی برای کوتاه کردن پشم استفاده می‌شود.

مراحل پشم‌چینی

مراحل کلی پشم‌چینی به شرح زیر است:

۱. آماده سازی: گوسفند را قبل از پشم‌چینی با شستن یا حمام کردن، تمیز کنید. این امر به حذف خاک و کثیفی از پشم کمک می‌کند.
۲. مهار کردن: گوسفند را به طور ایمن در یک بلوک پشم‌چینی یا با استفاده از قفسه مهار، مهار کنید.
۳. پشم‌چینی: با استفاده از دستگاه پشم‌چینی یا قیچی دستی، پشم را از بدن گوسفند به طور کامل کوتاه کنید.
۴. مرهم گذاری: در صورت ایجاد هرگونه بریدگی یا زخم در حین پشم‌چینی، از یک پماد ضدعفونی‌کننده برای درمان آنها استفاده کنید.
۵. طبقه‌بندی پشم: پشم را براساس کیفیت و رنگ به دسته‌های مختلف مرتب کنید.
۶. نگهداری از پشم: پشم را در یک مکان تمیز و خشک تا زمان استفاده نگهداری کنید.

نکات مهم در مورد پشم‌چینی

- ایمنی: هنگام پشم‌چینی احتیاط کنید تا از خودتان و گوسفند در برابر جراحت محافظت کنید.
- ملایمت: با گوسفند با ملایمت رفتار کنید و از حرکات ناگهانی یا خشن خودداری کنید.

● **تجهیزات:** از تجهیزات تیز و تمیز برای پشم‌چینی استفاده کنید.

● **بهداشت:** پس از پشم‌چینی، تمام تجهیزات و محل کار را به طور کامل تمیز و ضدعفونی کنید.

پشم‌چینی یک فرآیند مهم است که به حفظ سلامت و رفاه گوسفند و همچنین تولید پشم با کیفیت برای استفاده در صنایع مختلف کمک می‌کند. با رعایت نکات ایمنی و استفاده از روش‌های مناسب، می‌توانید پشم‌چینی را به طور مؤثری انجام دهید و از مزایای آن بهره‌مند شوید.

قسمت ۷: از بین بردن شاخ در گوساله، بره و بزغاله

از بین بردن شاخ گوساله، بره و بزغاله، که به آن شاخ‌سوزی نیز می‌گویند، یک عمل رایج در دامداری است. این کار به دلایل مختلفی از جمله:

- کاهش خطر آسیب‌دیدگی: شاخ‌ها می‌توانند به حیوانات دیگر و انسان‌ها آسیب برسانند، به خصوص در فضاهای محدود مانند آغل.

- کنترل رفتار: برداشتن شاخ می‌تواند به کنترل رفتار حیوان، به خصوص نرهای پرخاشگر، کمک کند.

- بهبود کارایی: شاخ‌سوزی می‌تواند به بهبود کارایی جابجایی و حمل و نقل حیوانات کمک کند.

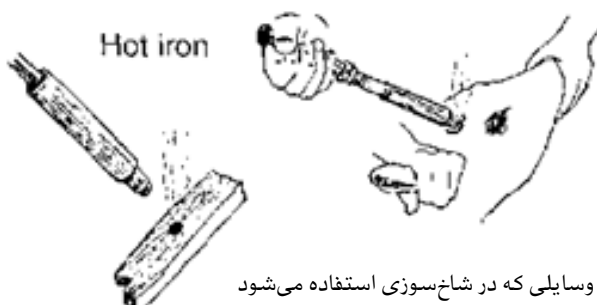
- ایمنی در حین شیردهی: در مورد بزها، شاخ‌سوزی می‌تواند خطر آسیب دیدن پستان‌ها در حین شیردهی را کاهش دهد.

بهترین زمان برای شاخ‌سوزی

بهترین زمان برای شاخ‌سوزی زمانی است که شاخ‌ها هنوز به صورت دکمه (Buds) هستند و به طور کامل رشد نکرده‌اند. این زمان معمولاً قبل از یک هفتگی حیوان است. در این سن، شاخ‌ها کوچک، نرم و فاقد عصب و رگ خونی هستند و برداشتن آنها با درد و خونریزی کمتری همراه است.

ابزار مورد نیاز

- برای شاخ‌سوزی به ابزارهای زیر نیاز دارید:
- **شاخ‌سوز:** این وسیله که معمولاً از جنس فلز است، با برق یا شعله مستقیم گرم می‌شود. انتهای آن گرد و توخالی است و دور دکمه شاخ قرار می‌گیرد.
 - **قیچی:** برای کوتاه کردن موهای اطراف شاخ
 - **دستکش:** برای محافظت از دست‌ها در برابر گرما
 - **محلول ضد عفونی‌کننده:** برای ضد عفونی کردن محل زخم

وسایلی که در شاخ‌سوزی استفاده می‌شود

مراحل شاخ‌سوزی

۱. **آماده سازی:** حیوان را در یک مکان امن و راحت نگه دارید. یک نفر باید به شما برای مهار حیوان و نگه داشتن سر آن کمک کند.
۲. **گرم کردن شاخ‌سوز:** شاخ‌سوز را طبق دستورالعمل سازنده گرم کنید.
۳. **کوتاه کردن مو:** موهای اطراف شاخ را با قیچی کوتاه کنید.

۴. قرار دادن شاخ سوز: شاخ سوز داغ را به آرامی روی دکمه شاخ قرار دهید.

۵. سوزاندن شاخ: شاخ سوز را به مدت ۱۰ تا ۱۵ ثانیه روی شاخ نگه دارید تا زمانی که دکمه شاخ کاملاً بسوزد و از بین برود.

۶. برداشتن شاخ: با فشار دادن انگشت شست خود به شاخ، آن را از بین ببرید.

۷. ضد عفونی کردن: محل زخم را با محلول ضد عفونی کننده تمیز کنید.

نکات مهم

- از داغ شدن بیش از حد شاخ سوز خودداری کنید، زیرا این امر می تواند باعث سوختگی و آسیب به بافت اطراف شاخ شود.

- اگر حیوان در حین شاخ سوزی بی قراری می کند، به او استراحت دهید و بعداً دوباره تلاش کنید.

- در صورت خونریزی شدید، محل زخم را با فشار مستقیم پانسمان کنید.

- اگر در مورد شاخ سوزی حیوان خود تردید دارید، از یک دامپزشک یا متخصص باتجربه کمک بگیرید.

شاخ سوزی یک روش مؤثر برای از بین بردن شاخ گوساله، بره و بزغاله است. با انجام صحیح این کار و رعایت نکات ایمنی، می توانید به سلامت و ایمنی حیوانات خود و همچنین افراد اطراف آنها کمک کنید.

قسمت ۸: اخته کردن نشخوارکنندگان

اخته کردن به برداشتن یا غیرفعال کردن بیضه‌های حیوان نر گفته می‌شود. این عمل به منظور عقیم کردن حیوان و جلوگیری از تولیدمثل انجام می‌شود. عقیم کردن در مورد حیواناتی که برای زادآوری در نظر گرفته نشده‌اند، رایج است.

دلایل اخته کردن حیوانات:

- کنترل جمعیت: عقیم کردن می‌تواند به کنترل جمعیت حیوانات اهلی و جلوگیری از ازدیاد غیرضروری آنها کمک کند.
- بهبود کیفیت گوشت: گوشت گاو و گوسفند نر اخته شده، به دلیل عدم وجود هورمون‌های جنسی، طعم و کیفیت بهتری دارد.
- کاهش پرخاشگری: نرهای اخته شده معمولاً رفتار آرام‌تر و مطیع‌تری دارند و کمتر با هم درگیری می‌کنند.
- ایمنی: اخته کردن می‌تواند خطر آسیب‌دیدگی حیوانات و انسان‌ها را در حین جفت‌گیری یا نزاع کاهش دهد.

زمان مناسب برای اخته کردن:

بهترین زمان برای اخته کردن حیوانات، قبل از بلوغ جنسی آنها است

مزایای اخته کردن در سنین پایین:

- عمل جراحی ساده‌تر و سریع‌تر است.
- دوره نقاهت کوتاه‌تر است.
- خطر عوارض جانبی کمتر است.
- حیوان کمتر در معرض ابتلا به برخی از بیماری‌ها مانند سرطان بیضه قرار می‌گیرد.

روش‌های اخته کردن

- دو روش اصلی برای اخته کردن نشخوارکنندگان وجود دارد:
- **روش جراحی:** در این روش، با استفاده از چاقو یا اسکالپ، بیضه‌ها از کیسه بیضه (اسکروتوم) خارج می‌شوند.
 - **روش بدون جراحی:** در این روش، با استفاده از ابزارهای مخصوص مانند Burdizzo یا حلقه‌های لاستیکی، جریان خون به بیضه‌ها مسدود می‌شود و آنها به تدریج از بین می‌روند.

مهار کردن حیوان برای عقیم نمودن

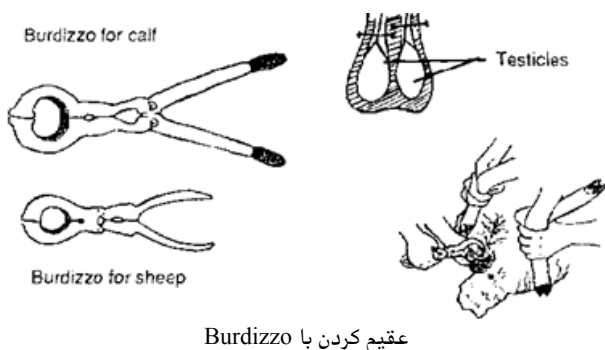
مراحل اخته کردن با چاقو

۱. آماده‌سازی: حیوان را در یک مکان امن و تمیز مهار کنید. یک نفر باید به شما برای نگه داشتن حیوان و کمک در حین عمل کمک کند.
۲. ضدعفونی کردن: محل عمل و ابزارها را با یک ضدعفونی کننده مناسب مانند الکل یا ید ضدعفونی کنید.
۳. برش: با استفاده از چاقوی تیز، یک برش کوچک در قسمت پایین کیسه بیضه ایجاد کنید.
۴. خارج کردن بیضه: بیضه را با احتیاط از کیسه بیضه خارج کنید.
۵. بستن طناب بیضه: طناب بیضه (لوله‌ای که بیضه را به بدن متصل می‌کند) را با نخ بخیه یا بانداژ محکم ببندید تا از خونریزی جلوگیری شود.
۶. برداشتن بیضه: بیضه را به طور کامل جدا کنید.
۷. تکرار مراحل برای بیضه دیگر: مراحل ۴ تا ۶ را برای بیضه دیگر تکرار کنید.
۸. ضدعفونی کردن و پانسمان: محل زخم را با یک ضدعفونی کننده تمیز کنید و با پانسمان مناسب بپوشانید.

مراحل اخته کردن با Burdizzo

۱. آماده‌سازی: حیوان را در یک مکان امن و تمیز مهار کنید.
۲. انتخاب Burdizzo مناسب: از Burdizzo با اندازه مناسب برای حیوان خود استفاده کنید.

۳. محل قرارگیری **Burdizzo**: Burdizzo را روی طناب بیضه در مکانی که از قبل مشخص شده است، قرار دهید.
۴. فشردن **Burdizzo**: دسته‌های Burdizzo را با قدرت فشار دهید تا طناب بیضه له شود و جریان خون به بیضه‌ها مسدود شود.
۵. تکرار مراحل برای طناب بیضه دیگر: مراحل ۳ و ۴ را برای طناب بیضه دیگر تکرار کنید.

عقیم کردن با Burdizzo

مراحل اخته کردن با حلقه‌های لاستیکی

۱. آماده‌سازی: حیوان را در یک مکان امن و تمیز مهار کنید.
۲. انتخاب حلقه لاستیکی مناسب: از حلقه لاستیکی با اندازه مناسب برای حیوان خود استفاده کنید.
۳. کشیدن حلقه روی **Elastrator**: حلقه لاستیکی را روی Elastrator قرار دهید.
۴. قرار دادن حلقه روی طناب بیضه: Elastrator را

با احتیاط روی کیسه بیضه فشار دهید تا حلقه لاستیکی دور طناب بیضه قرار گیرد.

۵. **رها کردن Elastrator**: Elastrator را رها کنید تا حلقه لاستیکی به طور کامل روی طناب بیضه محکم شود.
۶. تکرار مراحل برای طناب بیضه دیگر: مراحل ۳ تا ۵ را برای طناب بیضه دیگر تکرار کنید.

عقیم کردن با حلقه‌های لاستیکی

مراقبت‌های بعد از اخته کردن نشخوارکنندگان

پس از اخته کردن نشخوارکنندگان، رعایت نکات زیر برای بهبودی سریع و جلوگیری از عوارض جانبی ضروری است:

- **جداسازی**: حیوان اخته شده را به مدت چند روز از سایر حیوانات جدا کنید تا از بروز درگیری و لگد زدن به محل زخم جلوگیری شود.
- **تمیز نگه داشتن محل زخم**: محل زخم را هر روز با یک ضدعفونی کننده ملایم مانند محلول رقیق ید یا بتادین تمیز کنید.

- **بررسی علائم عفونت:** به دنبال علائم عفونت مانند تورم، قرمزی، ترشح چرک یا تب باشید. در صورت مشاهده هر گونه علامت غیرطبیعی با دامپزشک مشورت کنید.
- **تغذیه مناسب:** به حیوان خود رژیم غذایی متعادل و باکیفیت ارائه دهید تا به بهبودی سریع کمک کند.
- **کنترل درد:** در صورت لزوم، دامپزشک ممکن است برای کنترل درد داروهای ضد درد تجویز کند.
- **مراقبت از بخیه (در صورت وجود):** اگر از بخیه برای بستن طناب بیضه استفاده شده است، بخیه‌ها معمولاً بعد از ۱۰ تا ۱۴ روز توسط دامپزشک برداشته می‌شوند.

علائم خطر بعد از اخته کردن

- در صورت مشاهده هر یک از علائم زیر بعد از اخته کردن، باید فوراً با دامپزشک خود تماس بگیرید:
- خونریزی شدید و مداوم
 - تورم قابل توجه یا قرمزی در اطراف محل زخم
 - تب بالا
 - بی حالی و عدم تحرک
 - ترشح چرکی یا بدبو از محل زخم
 - لنگیدن یا مشکل در راه رفتن

نکات مهم

● **انجام اخته کردن توسط فرد متخصص:** برای اطمینان از انجام صحیح و ایمن اخته کردن، توصیه می‌شود این کار توسط دامپزشک یا فردی با تجربه و آموزش دیده انجام شود.

● **رعایت بهداشت:** در حین اخته کردن و مراقبت‌های بعد از آن، رعایت بهداشت و ضدعفونی کردن ابزار و محل عمل بسیار مهم است.

● **سن مناسب اخته کردن:** سن مناسب برای اخته کردن نشخوارکنندگان بسته به نژاد و شرایط خاص دامداری متفاوت است. معمولاً دامپزشکان اخته کردن در سنین پایین (چند روزگی تا چند هفتگی) را توصیه می‌کنند، زیرا در این سنین عمل ساده‌تر و عوارض جانبی کمتری دارد.

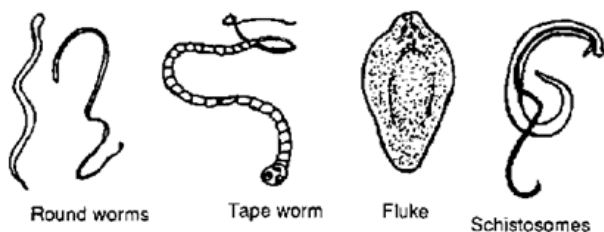
با رعایت این نکات و مراقبت‌های صحیح، می‌توانید به بهبودی سریع و سلامت حیوان خود بعد از اخته کردن کمک کنید.

قسمت ۹: انگل‌های داخلی نشخوارکنندگان

نشخوارکنندگان مانند گاو، گوسفند، بز و گاو میش می‌توانند میزبان انواع مختلفی از انگل‌های داخلی باشند که در دستگاه گوارش، شش‌ها، کبد و خون آنها زندگی می‌کنند. این انگل‌ها با تغذیه از میزبان، به آن آسیب می‌رسانند و می‌توانند باعث بیماری، ضعف، کاهش وزن و حتی مرگ حیوان شوند.

انواع انگل‌های داخلی نشخوارکنندگان

- **کرم‌های حلقوی:** این کرم‌ها که معمولاً سفید رنگ و شبیه نخ هستند، در قسمت‌های مختلف روده و شش‌ها یافت می‌شوند.
- **کرم‌های نواری:** این کرم‌ها بلند، پهن و شبیه روبان‌های سفید هستند و از قسمت‌های متعددی تشکیل شده‌اند. آنها در روده زندگی می‌کنند.
- **کرم‌های پهن:** این کرم‌ها شبیه به نوار یا روبان هستند و برخی گونه‌های آنها در روده زندگی می‌کنند، اما برخی دیگر ممکن است در اندام‌های دیگری مانند کبد نیز مستقر شوند.
- **شیستوزوم‌ها:** این کرم‌های پهن کوچک شبیه به کرم هستند و حیواناتی را که در زمین‌های مرطوب و باتلاقی نگهداری می‌شوند آلوده می‌کنند. تخم آنها در آب تکامل می‌یابد.

انگل‌ها

نحوه آلودگی حیوانات به انگل‌های داخلی

● از طریق تخم انگل: تخم انگل‌ها با مدفوع حیوان آلوده از بدن او دفع شده و در چراگاه پخش می‌شوند. حیوانات سالم با خوردن علوفه آلوده به تخم انگل، به این انگل‌ها مبتلا می‌شوند.

● از طریق میزبان واسطه: برخی از انگل‌ها مانند کرم نواری، برای تکامل به میزبان واسطه مانند حلزون یا کک نیاز دارند. حیوان با خوردن میزبان واسطه آلوده، به انگل نهایی مبتلا می‌شود.

کنترل و پیشگیری از بیماری‌های انگلی

استفاده از داروی ضد انگل:

- داروهای ضد انگل می‌توانند کرم‌های داخل بدن حیوان را از بین ببرند. دامپزشک می‌تواند با توجه به نوع انگل و سن حیوان، داروی مناسب را تجویز کند.

مدیریت چراگاه:

- **تناوب چرا:** هر ۱ تا ۲ هفته، دام‌ها را به چراگاه جدیدی منتقل کنید. این امر باعث می‌شود تا از تجمع انگل‌ها در یک مکان جلوگیری شود.
- **جداسازی سنی:** حیوانات جوان را از حیوانات مسن جدا کنید و به آنها اجازه دهید زودتر از چراگاه‌های تازه استفاده کنند. حیوانات جوان به دلیل سیستم ایمنی ضعیفتر، بیشتر در معرض ابتلا به انگل‌ها هستند.
- **چرای گام به گام:** اگر گاو، گوسفند و بز را در یک منطقه نگهداری می‌کنید، ابتدا اجازه دهید گاوها چرا کنند. برخی از کرم‌هایی که می‌توانند گوسفندان را آلوده کنند، برای گاوها بی‌ضرر هستند.
- **بهداشت چراگاه:** جمع‌آوری و دفع فضولات حیوانی به طور مرتب، میزان دسترسی حیوانات به انگل‌ها را کاهش می‌دهد.
- **شرایط چراگاه:** از چرا کردن حیوانات در زمین‌های مرطوب یا چراگاه‌هایی با علوفه‌های کوتاه خودداری کنید. این شرایط برای رشد و تکثیر انگل‌ها مساعد است.

مراقبت های بهداشتی:

- **معاینات منظم:** حیوانات خود را به طور مرتب توسط دامپزشک معاینه کنید تا از نظر وجود انگل ها بررسی شوند.
- **انتقال به چراگاه تازه:** پس از معاینه و درمان انگلی، حیوانات را به چراگاههای تازه منتقل کنید.
- **مشاوره با دامپزشک:** با دامپزشک محلی خود در مورد برنامه های کنترل و درمان انگل مشورت کنید. آنها می توانند بر اساس شرایط خاص شما، بهترین توصیه ها را ارائه دهند.

علائم هشدار دهنده:

- **اسهال:** اسهال، به خصوص در حیوانات جوان، می تواند نشانه عفونت انگلی باشد.
 - **سرفه خشک:** سرفه خشک نیز می تواند از علائم عفونت انگلی تنفسی باشد.
 - **مرگ ناگهانی:** مرگ ناگهانی، به خصوص در حیوانات جوان، می تواند نشان دهنده عفونت انگلی شدید باشد.
- در صورت مشاهده هر یک از این علائم، باید فوراً با دامپزشک خود تماس بگیرید. تشخیص و درمان زودهنگام می تواند به جلوگیری از عوارض جدی و نجات جان حیوان شما کمک کند.

قسمت ۱۰: انگل‌های خارجی نشخوارکنندگان

نشخوارکننده‌ها توسط انگل‌های متعدد پوستی آلوده می‌شوند. انگل‌های خارجی از پوست و خون حیوان تغذیه می‌کنند. انگل‌ها موجب بیماری و کاهش وزن می‌شوند و می‌توانند باعث مرگ حیوان شوند.

هم‌چنین انگل‌ها می‌توانند عوامل بیماری‌زای دیگر را با خود حمل کنند و بیماری را از یک حیوان به حیوانی دیگر منتقل کنند. برخی از این بیماری‌ها می‌توانند کشنده باشند.

انگل‌ها

همه حیوان‌ها و انسان‌ها می‌توانند میزبان انگل‌هایی باشند که روی پوست زندگی می‌کنند. این انگل‌ها شبیه به حشرات هستند.

مایت‌ها خیلی کوچکند و بدون استفاده از میکروسکوپ دیده نمی‌شوند. آن‌ها روی پوست زندگی می‌کنند و همان‌جا نیز تخم‌گذاری می‌کنند.

شپش

شپش‌ها برای دیدن به اندازه کافی بزرگ هستند. ممکن است انسان توسط شپش سر آلوده شود. گاوها، گاو میش‌ها، گوسفندها و بزها توسط انواعی از شپش که به بدن، پاها و یا منطقه دم حمله می‌کنند، آلوده می‌شوند. شپش‌ها روی پوست

کنه

و بین پشم و مو زندگی می‌کنند و لابه لای مو یا پشم تخم می‌گذارند.

کنه‌ها از شپش‌ها بزرگتر و می‌توانند به بزرگی ناخن دست باشند. کنه‌های جوان ۶ پا دارند، در حالی که

بزرگ‌ترها ۸ پا دارند. کنه‌ها از خون حیوان تغذیه می‌کنند و بعد روی چراگاه می‌افتند. آن‌ها روی زمین تخم‌گذاری می‌کنند. برخی از کنه‌ها ممکن است فقط روی یک میزبان زندگی کنند در حالی که کنه‌های دیگر در طول زندگی خود روی ۲ یا ۳ میزبان مختلف زندگی می‌کنند.

مشکلاتی که توسط انگل‌های خارجی ایجاد می‌شود

مایت‌ها باعث کچلی می‌شوند. آن‌ها سر، پاها، بدن و یا ناحیه دم را آلوده می‌کنند و باعث خشکی پوست و ریزش مو و پشم می‌شوند. قسمت آلوده دارای خارش است و حیوان خود را می‌خاراند. میزبان خوب غذا نمی‌خورد. آلودگی باعث از دست رفتن پشم ارزشمند گوسفندان و آسیب به چرم گاو و بز می‌شود.

گاهی حیوانات توسط انگل پوستی عامل عفونت قارچی آلوده می‌شوند. عفونت قارچی سبب ایجاد بخش‌های گرد سفید رنگ روی پوست می‌شوند که دارای خارش نمی‌باشند. حیوانات ممکن است همزمان به مایت و عفونت قارچی آلوده باشند و بخش‌های بزرگی از پوست دچار آلودگی باشد.

عفونت قارچی

شپش‌ها نیز سبب سوزش پوست می‌شوند و حیوان قسمت‌های آلوده را می‌خاراند، می‌مالد و گاز می‌گیرد. میزبان دچار کاهش وزن شده و یا وزنش زیاد نمی‌شود و به نظر می‌آید شرایط نامناسبی داشته باشد. شپش‌ها و مایت‌ها می‌توانند از یک حیوان به حیوان دیگر منتقل شوند. در صورت معاینه پوست و تشخیص مشکل پوستی

به دلیل وجود شپش یا مایت، گاز گرفتن و خاراندن از اولین نشانه‌های آلودگی می‌باشند. اگر روی حیوان شپش وجود داشته باشد قابل رویت است و اگر چیزی رویت نشد، حیوان احتمالاً دارای مایت است.

کنه‌ها انگل‌های بسیار مهمی هستند. آن‌ها میزبان را گزیده و خون آن را می‌مکند و بعد روی چراگاه می‌افتند جایی که می‌توانند ماه‌ها بدون تغذیه مجدد زنده بمانند. حیوانات ممکن است با گزش بعضی از کنه‌ها مسموم یا زمین‌گیر شوند. کنه‌ها همچنین سبب انتشار بیماری‌هایی (مثل tick-borne) می‌شوند که ممکن است سبب مرگ میزبان شود.

کنترل و درمان

مایت‌ها و شپش‌ها با شستشوی نواحی آلوده، اسپری کردن و یا درمان مناسب کنترل می‌شوند. کل گله باید درمان شود تا از کنترل اطمینان حاصل شود. بعضی از حیوانات ممکن است آلوده باشند ولی علائم عفونت را نشان ندهند و اگر درمان نشوند سبب انتقال انگل به حیوانات دیگر می‌شوند.

اگر روی حیوانی فقط چند کنه وجود داشت، با دقت قلاب دهانی آن‌ها را جدا کنید و مطمئن شوید که کنه‌ها از حیوان جدا شده‌اند. مالش کنه با حوله آغشته به پارافین سبب افتادن و جدا شدن آن‌ها از میزبان می‌شود. تعداد

زیادی از انواع ساس و کنه با استفاده از اسپری و شستشو درمان می‌شوند. این روش می‌تواند برای درمان گله ضروری باشد.

حرکت جانوران در مراتع و چراگاه‌های مختلف در طول زمان می‌تواند به کنترل کنه کمک کند. برش بوته‌ها و شخم منطقه می‌تواند به کنترل کنه‌ها کمک کند. تعداد زیادی از انواع ساس و کنه را می‌توان در اطراف چاله‌های آب و پناهگاه‌های حیوانات یافت. نگه داشتن طیور در این مناطق می‌تواند سبب کاهش تعداد کنه‌ها شود زیرا پرندگان از کنه‌ها تغذیه می‌کنند.

اگر مرض کچلی و یا انواع ساس و کنه مشکل دام‌های مزرعه شماست، باید به دامپزشک‌های محلی خود اطلاع دهید. او برای درمان و کنترل بیماری در منطقه، شما را راهنمایی می‌کند. او ممکن جهت شناسایی عامل بیماری از شما بخواهد برخی از انواع ساس و کنه و یا تکه‌هایی از پوست آلوده را جمع‌آوری کنید. این کار به او کمک می‌کند تا تصمیم بگیرد از چه روشی برای درمان استفاده کند.

قسمت ۱۱: علائم فحلی در نشخوارکنندگان

فحلی یا استروس دوره‌ای است که در آن حیوان ماده پذیرای جفت‌گیری با نر می‌شود. این پدیده در همه نشخوارکنندگان از جمله گاو، گوسفند، بز و آهو دیده می‌شود. آگاهی از زمان فحلی حیوان ماده، امکانی را برای جفت‌گیری برنامه‌ریزی شده با نر مناسب یا انجام تلقیح مصنوعی فراهم می‌کند.

مفهوم فحلی:

سیستم تولیدمثل ماده از دو تخمدان و یک رحم تشکیل شده است. در هر دوره زمانی مشخص، تخمدان‌ها تخمک‌های بسیار کوچکی را آزاد می‌کنند که به این پدیده فولیکول یا تخمک‌ریزی گفته می‌شود. همزمان با آزاد شدن تخمک، رحم نیز آماده دریافت و نگهداری جنین می‌شود. این بازه زمانی که حیوان ماده پذیرای جفت‌گیری است، فحلی یا استروس نامیده می‌شود.

چرخه فحلی:

- **گاوها و گاومیش‌ها:** در گاوها و گاومیش‌ها، فحلی تقریباً هر ۲۱ روز یکبار و به مدت ۱۸ تا ۲۴ ساعت رخ می‌دهد. این بدان معناست که گاوها در طول سال بارور هستند.
- **گوسفند و بز:** در گوسفند و بز، فحلی فقط در فصل خاصی از سال (فصل جفت‌گیری) و به مدت ۲ تا ۳ روز اتفاق می‌افتد.

اهمیت تشخیص زمان فحلی:

تشخیص دقیق زمان فحلی در موارد زیر حائز اهمیت است:

- **جفت‌گیری برنامه‌ریزی شده:** با دانستن زمان فحلی، می‌توان حیوان ماده را با نر مناسب جفت‌گیری داد تا از لقاح باکیفیت و تولید نسل سالم و مرغوب اطمینان حاصل شود.

- **تلقیح مصنوعی:** در مواردی که تلقیح مصنوعی به جای جفت‌گیری طبیعی انجام می‌شود، تشخیص دقیق زمان فحلی برای افزایش شانس موفقیت تلقیح ضروری است.
- **شناسایی حیوانات نابارور:** حیواناتی که به طور طبیعی بارور نمی‌شوند، ممکن است در دوره فحلی خود علائم ظاهری را نشان ندهند.

بهترین زمان برای تشخیص فحلی:

- **صبح یا بعد از ظهر:** به طور کلی، صبح یا بعد از ظهر بهترین زمان برای مشاهده علائم فحلی در دام‌ها است.

علائم فحلی در نشخوارکنندگان:

نشخوارکنندگان را به لحاظ جایگاه نگهداری آنها می‌توان به دو دسته کلی حیوانات آزاد (در چراگاه) و حیوانات بسته تقسیم کرد. علائم فحلی در هر کدام از این دسته‌ها تا حدودی می‌تواند متفاوت باشد.

۱. علائم فحلی در گاو آزاد (در چراگاه):

- اجازه سوار شدن نرها: ماده‌های فحل به نرها اجازه سوار شدن بر پشت خود را می‌دهند.
- پریدن سوار گاوها: گاوهای فحل ممکن است بر روی یکدیگر بپرند.
- تغییر در ظاهر اندام تناسلی: فرج متورم و مرطوب می‌شود و ناحیه دم کثیف و خیس به نظر می‌رسد.
- بویایی: گاوها ممکن است اندام تناسلی و ادرار یکدیگر را بو کنند.
- رفتارهای خاص: ممکن است گاوها چانه خود را پشت گاو دیگری قرار داده یا پشت خود را به هم بمالند.
- بی‌قراری و سروصدا: بی‌قراری، صدا کردن و نعره زدن، به خصوص در بزها، می‌تواند از علائم فحلی باشد.

Coming on heat

Coming on heat

۲. علائم فحلی در حیوانات بسته:

- **بی‌قراری و جست و خیز:** حیوان ماده ممکن است بی‌قرار باشد، دائماً در حال حرکت باشد و به دنبال راهی برای فرار از محل نگهداری خود باشد.
- **دمای بدن:** دمای بدن حیوان ماده در دوره فحلی کمی افزایش می‌یابد.
- **کاهش اشتها:** ممکن است حیوان تمایل کمتری به خوردن غذا داشته باشد.
- **تورم واژن:** اندام تناسلی حیوان متورم، قرمز و مرطوب به نظر می‌رسد.
- **ترشحات مخاطی:** ترشحات مخاطی شفاف یا کمی خونی از واژن خارج می‌شود.
- **تمایل به سوار شدن:** حیوان ماده ممکن است سوار بر پشت دیگر حیوانات ماده شود.
- **تمایل به سوار شدن:** در مواردی که نر در محل نگهداری وجود داشته باشد، حیوان ماده ممکن است تمایل به سوار شدن بر نر نشان دهد.
- **لرزش و پریدن:** لرزش بدن و پرش‌های ناگهانی می‌تواند از علائم فحلی باشد.
- **تغییر در رفتار:** حیوان ممکن است نسبت به صاحبان یا سایر حیوانات پرخاشگر یا بی‌تفاوت شود.

نکاتی برای تشخیص دقیق‌تر زمان فحلی:

● **مشاهده مکرر:** به طور مرتب و در طول روز حیوانات خود را مشاهده کنید تا تغییرات رفتاری و ظاهری آنها را رصد کنید.

● **استفاده از تجهیزات تشخیصی:** برخی از تجهیزات مانند ردیاب‌های فعالیت یا دستگاه‌های تشخیص فحلی می‌توانند به تشخیص دقیق‌تر زمان فحلی کمک کنند.

● **مشورت با دامپزشک:** در صورت عدم اطمینان از علائم فحلی یا بروز هرگونه مشکل، با دامپزشک مشورت کنید. با آگاهی از علائم فحلی در نشخوارکنندگان و تشخیص دقیق زمان آن، می‌توانید برنامه‌ریزی مناسبی برای جفت‌گیری، تلقیح مصنوعی و مدیریت تولیدمثل گله خود داشته باشید.

بلوغ جنسی و اولین فحلی در نشخوارکنندگان

بلوغ جنسی در نشخوارکنندگان به معنای رسیدن به سنی است که در آن قادر به تولیدمثل هستند. سن بلوغ جنسی و اولین فحلی در گونه‌های مختلف نشخوارکنندگان متفاوت است.

● **گاو و گاومیش:** در گاوها و گاومیش‌هایی که تغذیه مناسبی داشته باشند، بلوغ جنسی معمولاً بین ۱۰ تا ۱۲ ماهگی رخ می‌دهد. اولین فحلی نیز در همین بازه زمانی اتفاق می‌افتد.

● **گوسفند و بز:** در گوسفند و بز، بلوغ جنسی در سن ۶ تا ۱۲ ماهگی اتفاق می‌افتد. اولین فحلی نیز در این بازه سنی رخ می‌دهد.

مدت زمان فحلی:

- **گاو و گاومیش:** فحلی در گاوها و گاومیش‌ها یک دوره کوتاه و کمتر از ۲۴ ساعت است.
- **بز:** فحلی در بزها ۱ تا ۳ روز طول می‌کشد.
- **گوسفند:** فحلی در گوسفندان ۱ تا ۲ روز طول می‌کشد.

چرخه فحلی:

- **گاو و گاومیش:** در گاوها و گاومیش‌ها، اگر حیوان آبستن نشده باشد، فحلی هر ۲۱ روز یکبار (با یک یا دو روز کم و زیاد) تکرار می‌شود.
- **بز:** در بزها، فحلی هر ۳ هفته (با یک یا دو روز کم و زیاد) تکرار می‌شود.
- **گوسفند:** در گوسفندان، فحلی هر ۱۷ روز (با یک روز کم و زیاد) تکرار می‌شود.

مواردی که می‌توانند بر فحلی حیوان تأثیر بگذارند:

- **سن:** با افزایش سن، ممکن است حیوان به طور کامل فحل نشود و یا علائم فحلی ضعیف‌تر باشد.
- **تغذیه:** کمبود مواد مغذی، به خصوص پروتئین، نمک و آب، می‌تواند بر فحلی حیوان تأثیر منفی بگذارد.
- **سلامتی:** بیماری‌ها و عفونت‌ها می‌توانند باعث اختلال در فحلی حیوان شوند.
- **بارداری:** اگر حیوان باردار باشد، فحلی تا زمان زایمان و از شیر گرفتن بره یا گوساله متوقف می‌شود.
- **جفت‌گیری:** اگر حیوان به طور مخفیانه جفت‌گیری کرده باشد، ممکن است علائم فحلی را نشان ندهد.

فحلی خاموش:

در برخی از حیوانات، به خصوص گاو میش‌ها، ممکن است فحلی بدون هیچ علامت ظاهری رخ دهد. به این پدیده "فحلی خاموش" گفته می‌شود. در چنین مواردی، تشخیص زمان فحلی برای جفت‌گیری یا تلقیح مصنوعی دشوارتر خواهد بود.

اقدامات لازم در صورت عدم مشاهده فحلی:

- **بررسی تغذیه:** از تأمین جیره غذایی مناسب و کافی برای حیوان، به خصوص از نظر پروتئین، نمک و آب اطمینان حاصل کنید.

● معاینه توسط دامپزشک: اگر حیوان به طور مرتب تغذیه می‌شود و علائم فحلی را نشان نمی‌دهد، برای بررسی سلامتی و هرگونه مشکل، باید توسط دامپزشک معاینه شود.

با آگاهی از علائم فحلی، چرخه فحلی و عواملی که می‌توانند بر آن تاثیر بگذارند، می‌توانید در مدیریت تولیدمثل گله خود و افزایش نرخ باروری موفق‌تر عمل کنید.

قسمت ۱۲: آبستنی در نشخوارکنندگان

آبستنی در نشخوارکنندگان دوره‌ای است که از زمان لقاح تا زایمان طول می‌کشد. در این دوران، جنین در رحم مادر رشد می‌کند و برای تولد آماده می‌شود. در این بخش، به بررسی علائم آبستنی، طول دوره آبستنی در نشخوارکنندگان مختلف و نحوه مراقبت از حیوان آبستن پرداخته می‌شود.

آغاز آبستنی:

با جفت‌گیری و لقاح تخمک توسط اسپرم، دوران آبستنی آغاز می‌شود. سلول تخم بارور شده به دیواره رحم می‌چسبد و شروع به رشد و نمو می‌کند.

علائم آبستنی:

- **توقف فحلی:** اولین علامت آبستنی، توقف دوره‌های فحلی است.
- **افزایش اشتها:** حیوان آبستن به دلیل رشد جنین، به غذای بیشتری نیاز دارد و اشتهای او افزایش می‌یابد.
- **بزرگ شدن شکم:** با گذشت زمان، به دلیل رشد جنین، شکم حیوان بزرگ‌تر می‌شود.
- **تغییرات در رفتار:** حیوان آبستن ممکن است رفتار آرام‌تر و گوشه‌گیری داشته باشد.
- **کاهش تولید شیر:** در گاوهای شیرده، تولید شیر به تدریج در اواخر آبستنی کاهش می‌یابد.

طول دوره آبستنی:

طول دوره آبستنی در نشخوارکنندگان مختلف به شرح زیر است:

طول آبستنی	حیوان
۲۸۰ روز	گاو
۳۲۰ روز	گاو میش
۱۵۰ روز	گوسفند
۱۵۰ روز	بز

براساس نوع حیوان، محل زندگی، تغذیه و دیگر عوامل، زمان زایمان ممکن است چند روز فرق داشته باشد.

مراقبت از حیوان آبستن:

● **تغذیه:** حیوان آبستن باید به غذای باکیفیت و مغذی به مقدار کافی دسترسی داشته باشد. در اواخر آبستنی، می‌توان به جیره غذایی آنها مقداری غلات مانند گندم اضافه کرد.

● **آب:** حیوان آبستن باید به آب تمیز و تازه به طور دائم دسترسی داشته باشد.

● **محیط نگهداری:** حیوان آبستن باید در محیطی تمیز، خشک و دارای تهویه مناسب نگهداری شود.

● **فعالیت بدنی:** حیوان آبستن باید به طور مرتب در محیط باز حرکت کند و فعالیت بدنی داشته باشد.

● معاینات دامپزشکی: حیوان آبستن باید به طور مرتب توسط دامپزشک معاینه شود تا از سلامت مادر و جنین اطمینان حاصل شود.

● آماده‌سازی برای زایمان: در اواخر آبستنی، باید محل زایمان را آماده کرده و لوازم و تجهیزات لازم برای زایمان را فراهم کرد.

توجه:

● به هیچ وجه نباید به حیوان آبستن داروی ضد انگلی یا هر داروی دیگری بدون تجویز دامپزشک داد.

● در صورت مشاهده هرگونه علائم غیرطبیعی در حیوان آبستن، مانند بی‌حالی، ترشحات غیرمعمول از واژن، یا عدم تحرک جنین، باید با دامپزشک تماس گرفت.

قسمت ۱۳: گوساله‌زایی

به دنیا آمدن یک گوساله، معجزه‌ای از طبیعت است که به طور معمول بدون نیاز به دخالت انسان اتفاق می‌افتد. با این حال، توجه دقیق به تلیسه در هنگام زایمان، به ویژه در اولین زایمان، بسیار حائز اهمیت است، زیرا ممکن است این حیوانات جوان با چالش‌های بیشتری در مقایسه با گاوهای چند شکم‌زا روبرو شوند.

نشانه‌های زایمان قریب الوقوع:

- **تغییر در ظاهر:** بزرگ شدن شکم، به خصوص در سمت چپ، تورم و قرمزی فرج، ترشح مخاط و مایع خونی از واژن.
- **رفتار:** بی‌قراری، راه رفتن مداوم، دم تکان دادن و جست و خیز کردن.
- **تغییرات پستان:** پر شدن پستان‌ها و سفت شدن نوک پستان‌ها.

زایمان طبیعی:

۱. **کیسه آب:** پاره شدن کیسه آب که حاوی مایع آمنیوتیک است، علامت آغاز زایمان فعال است.
۲. **فشار و ظاهر شدن گوساله:** گاو با انقباضات قوی‌تر، تلاش می‌کند تا گوساله را به دنیا بیاورد. سر گوساله به همراه کیسه آب ظاهر می‌شود و سپس دو پای جلویی

آن نمایان می‌شوند. این مرحله می‌تواند ۴ تا ۶ ساعت طول بکشد، و در تلیسه‌ها ممکن است زمان بیشتری ببرد.

۳. تنفس گوساله: هنگامی که قفسه سینه گوساله از واژن خارج می‌شود، تنفس آن آغاز می‌شود.

۴. کمک جزئی: در زایمان طبیعی، بهتر است اجازه داد روند به طور خودکار طی شود. با این حال، می‌توان با احتیاط و ملایمت، با گرفتن پاهای جلویی، به خروج گوساله کمک کرد.

۵. بند ناف: پس از تولد، بند ناف را با قیچی یا چاقوی تمیز و تیز ببرید و انتهای آن را با محلول ید یا الکل ضدعفونی کنید.

۶. موقعیت غیرعادی: گاهی اوقات، پاهای عقبی گوساله به جای پاهای جلویی ظاهر می‌شوند. سم‌ها در این حالت رو به بالا هستند. با دقت می‌توان پای عقبی را از پای جلویی تشخیص داد. در حین خروج پاهای عقب، باید مراقب دم و مفصل ران بود.

زایمان طبیعی

نکات مهم:

- در صورت مشاهده هر گونه مشکل یا عدم پیشرفت در زایمان، بلافاصله با دامپزشک تماس بگیرید.
- محیط آرام و بدون تنش را برای زایمان گاو فراهم کنید.
- محل زایمان را تمیز و بهداشتی نگه دارید.
- پس از زایمان، از سلامت مادر و گوساله اطمینان حاصل کنید.

به یاد داشته باشید که زایمان گاو یک فرآیند طبیعی و شگفت‌انگیز است. با مشاهده دقیق نشانه‌ها، فراهم کردن مراقبت‌های مناسب و در صورت نیاز تماس با دامپزشک، می‌توانید به این روند طبیعی کمک کنید و از تولد یک گوساله سالم و شاد لذت ببرید.

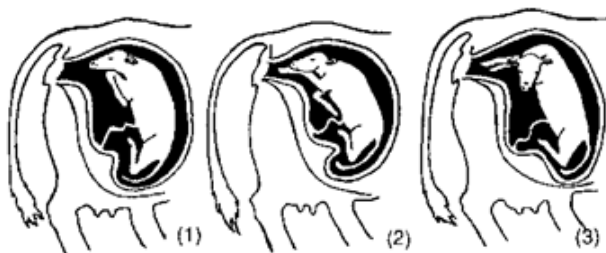
مشکلات احتمالی در زایمان گاو و راه‌حل‌های آن

اگرچه زایمان گاو به طور طبیعی و بدون نیاز به دخالت انسان اتفاق می‌افتد، اما گاهی ممکن است مشکلاتی پیش بیاید که نیاز به اقداماتی از سوی شما یا دامپزشک داشته باشد. در اینجا به برخی از این مشکلات و راه‌حل‌هایشان اشاره می‌شود:

۱. عدم خروج کامل گوساله:

- فقط سر گوساله خارج شده: در این حالت، با کمک ملایم دست می‌توان گوساله را به آرامی به سمت بیرون کشید.

- سر و یک پا خارج شده: می‌توان با ملایمت، پای دیگر را نیز بیرون کشید و سپس به زایمان طبیعی کمک کرد.
- دو پای جلو خارج شده ولی سر بیرون نیامده: این وضعیت نیاز به کمک دامپزشک دارد.

۲. سخت‌زایی:

در موارد سخت‌زایی، علاوه بر کمک دامپزشک، می‌توانید اقدامات زیر را انجام دهید:

• **آماده‌سازی:** دست‌ها و ناحیه واژن گاو را با آب گرم و صابون به طور کامل شستشو دهید. ناخن‌هایتان را کوتاه و تمیز نگه دارید.

• **بررسی وضعیت:** با دست‌های آغشته به روغن یا صابون، داخل واژن شده و وضعیت گوساله را بررسی کنید.

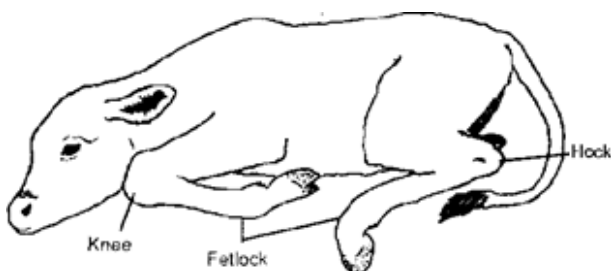
• **تشخیص پاها:** باید بتوانید پای عقب را از پای جلو تشخیص دهید. مفصل مچ را لمس کنید و سپس دست را به سمت بالا بکشید تا مفصل دیگر را پیدا کنید. مفصل زانو روی پای جلو و مفصل هوک روی پای عقب قرار دارد.

• **اصلاح موقعیت:** اگر گوساله در وضعیت نامناسبی قرار دارد، با ملایمت آن را بچرخانید یا هل دهید تا سر و

پاها در موقعیت صحیح برای زایمان قرار بگیرند.

● **کشیدن گوساله:** زمانی که سر و پاهای گوساله در جهت مناسب قرار گرفتند، طناب تمیز را به دور پاهایش گره زده و به آرامی آن را بکشید. ممکن است به کمک یک نفر دیگر نیاز داشته باشید.

● **کیسه آب پاره شده:** اگر کیسه آب پاره شده ولی نه سر و نه پاها خارج نشده‌اند، فوراً با دامپزشک تماس بگیرید.

نکات مهم:

● در تمام مراحل، آرامش خود را حفظ کنید و با گاو به آرامی و ملایمت رفتار کنید.

● اگر در انجام هر یک از مراحل با مشکلی مواجه شدید، بلافاصله از دامپزشک کمک بگیرید.

● محیط زایمان را تمیز، بهداشتی و آرام نگه دارید.

● پس از زایمان، از سلامت و وضعیت مادر و گوساله اطمینان حاصل کنید.

به یاد داشته باشید که سخت‌زایی در گاو می‌تواند خطرات جدی برای سلامتی مادر و گوساله به همراه

داشته باشد. بنابراین، در صورت مشاهده هرگونه مشکل یا عدم پیشرفت در زایمان، بدون معطلی با دامپزشک تماس بگیرید.

مراقبت‌های پس از زایمان برای تضمین سلامت مادر و گوساله

مراقبت صحیح از گاو و گوساله بعد از زایمان، برای سلامتی و رشد آنها بسیار مهم است. در این بخش، به نکات مهمی که باید در این زمینه مورد توجه قرار گیرد، می‌پردازیم.

مراقبت از گاو مادر:

● **آب:** بلافاصله پس از زایمان، به گاو آب تمیز و تازه برای نوشیدن بدهید.

● **جفت:** جفت باید به طور طبیعی ۱۲ تا ۲۴ ساعت بعد از زایمان دفع شود. اگر جفت دفع نشد، یا بوی نامطبوع یا ترشحات غیرطبیعی از واژن مشاهده کردید، باید با دامپزشک تماس بگیرید.

● **معاینه دامپزشکی:** ۲۴ تا ۴۸ ساعت بعد از زایمان، دامپزشک باید گاو را معاینه کند تا از سلامت رحم و عدم وجود عفونت اطمینان حاصل شود.

● **تغذیه:** در روزهای اول بعد از زایمان، از جیره غذایی با کیفیت بالا و مقوی برای گاو استفاده کنید. به تدریج، می‌توانید جیره غذایی را به حالت عادی برگردانید.

- محیط نگهداری: محل نگهداری گاو باید تمیز، خشک و دارای تهویه مناسب باشد.
- استراحت: به گاو فرصت کافی برای استراحت و ریکاوری بعد از زایمان بدهید.

مراقبت های اساسی از گوساله تازه متولد شده

تولد یک گوساله، آغاز یک ماجراجویی جدید و پر از مسئولیت است. در حالی که گوساله به طور طبیعی برای زنده ماندن مجهز است، مراقبت های اولیه از شما می تواند به او کمک کند تا قوی تر، سالم تر و شادتر رشد کند. در اینجا به چند نکته ی اساسی در مورد مراقبت از گوساله تازه متولد شده اشاره می شود:

تنفس:

- بلافاصله پس از تولد، مطمئن شوید که گوساله نفس می کشد.
- اگر تنفس ندارد، با ماساژ قفسه سینه، تنفس مصنوعی و یا دمیدن در بینی او را تحریک کنید.
- ترشحات مخاطی را از بینی و دهان گوساله با استفاده از یک پارچه تمیز پاک کنید.

حرارت:

- دمای بدن گوساله را چک کنید. اگر سرد است، با پتو یا حوله او را گرم کنید.
- از قرار گرفتن گوساله در معرض باد و سرما خودداری کنید.

آغوز:

- در اولین ساعات پس از تولد، به گوساله شیر آغوز بدهید. شیر آغوز سرشار از آنتی‌بادی و مواد مغذی است که برای سلامتی و ایمنی گوساله حیاتی است.
- اگر به هر دلیلی گاو قادر به شیردهی نیست، می‌توانید از شیر آغوز جایگزین استفاده کنید.
- به گوساله در نوشیدن شیر آغوز از بطری یا پستانک مخصوص کمک کنید.

شناسایی:

- در صورت تمایل، می‌توانید در این زمان گوساله را با پلاک گوش یا خالکوبی شناسایی کنید.

محیط زیست:

- جایگاه گوساله را گرم، خشک، تمیز و به دور از خطر حیوانات شکارچی نگه دارید.
- بستر مناسب و دسترسی به آب تمیز و تازه را برای او فراهم کنید.

مراقبت های دامپزشکی:

- در ۲۴ تا ۴۸ ساعت بعد از تولد، برای معاینه گوساله و اطمینان از سلامتی او، دامپزشک را خبر کنید.
- دامپزشک می‌تواند گوساله را برای بیماری‌های مختلف مانند تب برفکی و گلو درد واکسینه کند.

نکات مهم:

- در صورت مشاهده هرگونه علائم غیرطبیعی در گوساله، مانند بی‌حالی، عدم اشتها، اسهال، یا لنگش، فوراً با دامپزشک تماس بگیرید.
- در تمام مراحل مراقبت از گوساله، بهداشت را رعایت کنید.
- با صبر و حوصله مراقب گوساله باشید و به او آرامش بدهید.

با انجام این مراقبت‌های اساسی، می‌توانید به گوساله تازه متولد شده خود کمک کنید تا بهترین شروع را در زندگی داشته باشد و به یک گاو سالم و شاد تبدیل شود.

قسمت ۱۴: بهره‌زایی و بزغاله‌زایی

زایمان در حیواناتی مثل گوسفند و بز، فرآیندی طبیعی است که به طور معمول بدون نیاز به دخالت انسان اتفاق می‌افتد. با این حال، نظارت بر این فرآیند ضروری است، زیرا ممکن است در برخی موارد نیاز به کمک باشد. برخلاف گاو و گاومیش که معمولاً یک بار در سال زایمان می‌کنند، گوسفند و بز می‌توانند چندین بار دوقلو یا حتی سه‌قلو به دنیا بیاورند.

نشانه‌های نزدیک شدن زایمان:

- **انزوا:** حیوان از گله جدا می‌شود و به دنبال مکانی آرام برای زایمان می‌گردد.
- **تورم فرج:** فرج حیوان متورم شده و پوست آن شل و آویزان می‌شود.
- **بی‌قراری و کاهش اشتها:** حیوان بی‌قرار می‌شود و ممکن است اشتهای خود را از دست بدهد.
- **ترشحات واژن:** چند روز قبل از زایمان، ممکن است مایعاتی از فرج حیوان خارج شود.
- **رفتار خاص گوسفند:** گوسفند ممکن است دراز بکشد، گردن خود را به عقب خم کند و به آسمان نگاه کند و لب‌هایش را لیس بزند.

مراحل زایمان:

- فشار و بیرون آمدن بخش‌هایی از بدن بره یا بزغاله: حیوان با انقباضات رحمی، بره یا بزغاله را به سمت پایین و بیرون هل می‌دهد. در این مرحله، ممکن است کیسه آب، پاهای، پوزه و یا دم بره یا بزغاله دیده شود.
- تلاش نهایی: با ادامه انقباضات و تلاش حیوان، سر و شانه‌های بره یا بزغاله از واژن خارج می‌شود.
- تنفس و شروع زندگی: پس از تولد، بره یا بزغاله شروع به نفس کشیدن می‌کند و به تدریج روی پاهای خود می‌ایستد.

نکات مهم:

- در زایمان طبیعی، به حیوان اجازه دهید تا به طور خودکار زایمان کند.
- در صورت مشاهده هرگونه مشکل یا عدم پیشرفت در زایمان، بلافاصله با دامپزشک تماس بگیرید.
- محیط زایمان را تمیز، آرام و بدون استرس نگه دارید.

نگاه کردن به آسمان

- پس از زایمان، از سلامت و وضعیت مادر و بزه یا بزغاله اطمینان حاصل کنید.

کمک به زایمان در شرایط غیرطبیعی

همانطور که قبلاً اشاره شد، زایمان در گوسفند و بز به طور معمول بدون نیاز به کمک انسان اتفاق می‌افتد. با این حال، در برخی موارد ممکن است مشکلاتی پیش بیاید که نیاز به مداخله شما یا دامپزشک داشته باشد. در اینجا به نحوه کمک به زایمان در شرایط غیرطبیعی می‌پردازیم:

تشخیص وضعیت:

- **حالت غیرطبیعی:** اگر بیش از ۳۰ دقیقه از شروع زایمان می‌گذرد و هیچ پیشرفتی مشاهده نمی‌شود، یا اگر حیوان در وضعیت غیرطبیعی مانند ایستاده زایمان کردن یا قرار گرفتن دو پای عقب بزه یا بزغاله به جای دو پای جلو در کانال زایمان است، احتمال بروز مشکل وجود دارد.
- **معاینه واژن:** با استفاده از دستکش استریل و آغشته به روان کننده، به آرامی واژن را معاینه کنید تا وضعیت و موقعیت بزه یا بزغاله را بررسی کنید.

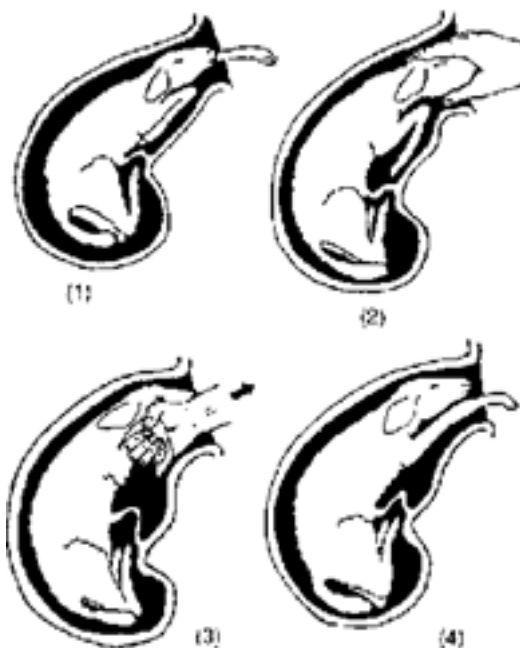
اقدامات کمکی:

- **اصلاح موقعیت:** اگر بزه یا بزغاله در وضعیت نامناسبی قرار دارد، با ملایمت آن را بچرخانید تا سر و پاهای جلویی در موقعیت صحیح برای خروج قرار بگیرند.

- **کشیدن با احتیاط:** در صورت نیاز، می‌توانید با استفاده از طناب تمیز و محکم که به دور پای جلویی بره یا بزغاله بسته شده است، به آرامی آن را به سمت بیرون بکشید. این کار باید همزمان با فشارهای زایمانی مادر انجام شود.
- **توجه به چند قلویی:** اگر حیوان چند قلو باردار است، باید مراقب باشید که کدام پا به کدام بره یا بزغاله تعلق دارد. سعی کنید ابتدا نزدیک‌ترین بره یا بزغاله به واژن را خارج کنید.

نکات مهم:

- در صورت مشاهده هرگونه مشکل یا عدم پیشرفت در زایمان، بلافاصله با دامپزشک تماس بگیرید.
 - قبل از هرگونه اقدام کمکی، دست‌های خود را به طور کامل بشوید و از دستکش استریل استفاده کنید.
 - با حیوان و نوزاد با آرامش و ملایمت رفتار کنید و از حرکات ناگهانی یا خشن خودداری کنید.
 - پس از زایمان، از سلامت و وضعیت مادر و نوزاد اطمینان حاصل کنید.
- به یاد داشته باشید که کمک به زایمان در شرایط غیرطبیعی می‌تواند چالش‌برانگیز باشد و نیاز به دانش و مهارت کافی دارد. در صورت عدم تجربه کافی، همیشه بهتر است از دامپزشک کمک بگیرید تا از سلامت مادر و نوزاد اطمینان حاصل شود.

چه زمانی و چگونه به زایمان کمک کنید

مراقبت‌های اولیه از مادر و نوزاد بعد از زایمان

درست پس از زایمان، اقداماتی وجود دارد که باید برای اطمینان از سلامت و شروع سالم زندگی برای مادر و نوزاد انجام شود.

مراقبت از مادر:

- **آبرسانی:** به مادر آب تمیز و تازه به مقدار کافی بدهید تا بتواند به خوبی شیردهی کند.
- **بررسی پستان‌ها:** مطمئن شوید که هر دو پستان مادر شیر تولید می‌کنند و نوک پستان‌ها سالم هستند.

● **دوشیدن شیر:** اگر پستان‌ها از شیر پر شده و متورم هستند و نوزاد در مکیدن شیر با مشکل مواجه است، به آرامی مقداری از شیر را بدوشید تا نوزادان بتوانند به راحتی شیر را بنوشند.

● **مراقبت از چند قلویی:** اگر مادر سه قلو زاییده است، سعی کنید یکی از بزغاله‌ها را به مادر دیگری بسپارید تا تغذیه‌ی آن‌ها به درستی انجام شود.

● **بررسی رحم:** در صورت مشاهدگی مشکل در زایمان، رحم مادر را به دقت معاینه کنید تا مطمئن شوید که هیچ نوزاد مرده‌ای در آن باقی نمانده است. باقی ماندن نوزاد مرده در رحم می‌تواند منجر به عفونت و مرگ مادر شود. در صورت مشاهدگی نوزاد مرده، فوراً آن را خارج کنید.

● **خروج جفت:** جفت (غشای محافظتی اطراف جنین) باید تا ۳ ساعت بعد از زایمان به طور طبیعی دفع شود. اگر جفت تا ۱۴ ساعت دفع نشد، برای کمک با دامپزشک تماس بگیرید. به تعداد نوزادان متولد شده، جفت نیز وجود خواهد داشت.

مراقبت از نوزاد:

● **آغوز خواری:** اطمینان حاصل کنید که نوزاد در اولین ساعات پس از تولد، آغوز (شیر اولیه) را از مادرش دریافت می‌کند. آغوز سرشار از آنتی بادی است که برای تقویت سیستم ایمنی ضعیف نوزاد حیاتی است.

- **تمیز کردن:** در صورت نیاز، به آرامی مخاط و مایعات را از اطراف بینی و دهان نوزاد پاک کنید.
- **کنترل بند ناف:** بند ناف را با محلول ضدعفونی کننده مانند ید رقیق شده ضدعفونی کنید. در صورت وجود خونریزی، با دامپزشک تماس بگیرید.
- **محیط گرم و خشک:** جایگاه نگهداری بره یا بزغاله را تمیز، خشک، با تهویه مناسب و به دور از باد و سرما نگه دارید. بستر مناسب با کاه نرم و تمیز فراهم کنید.

نکات مهم:

- در صورت مشاهده هرگونه علائم غیرطبیعی در بره یا بزغاله مانند بی حالی، عدم تمایل به شیر خوردن، اسهال یا سرفه، فوراً با دامپزشک تماس بگیرید.
 - در تمام مراحل مراقبت، بهداشت را رعایت کنید. به طور مرتب جایگاه نگهداری و بستر را تمیز کنید.
 - با صبر و حوصله مراقب مادر و بره یا بزغاله باشید و به آنها آرامش بدهید.
- با انجام این مراقبتهای اساسی پس از زایمان، می توانید به بره یا بزغاله تازه متولد شده خود کمک کنید تا به خوبی رشد کند و به یک گوسفند یا بز سالم و بالغ تبدیل شود.

قسمت ۱۵: مراقبت از نوزاد نشخوارکنندگان

مراقبت صحیح از نوزاد نشخوارکنندگان در بدو تولد و روزهای اولیه زندگی، برای سلامتی و رشد آنها بسیار مهم است. در این بخش، به نکات مهمی که باید در این زمینه مورد توجه قرار گیرد، پرداخته می-شود.

اقدامات اولیه بعد از تولد:

- **ضد عفونی بند ناف:** بند ناف را بلافاصله پس از تولد با محلول ضد عفونی کننده مانند ید یا دتول ضد عفونی کنید. این کار را ۲ تا ۳ بار در روز تا زمانی که بند ناف خشک شده و بیفتد، تکرار کنید.
- **بررسی پستان‌های اضافی:** برخی از نوزادان، به خصوص گوساله‌ها، ممکن است پستان‌های اضافی داشته باشند. این پستان‌ها باید در سنین پایین، با استفاده از قیچی تیز و ضد عفونی شده، برداشته شوند.
- **گرم نگه داشتن:** در هوای سرد، از یک منبع گرمایشی مناسب برای گرم نگه داشتن نوزاد استفاده کنید.
- **آغوز دادن:** در اولین ساعات پس از تولد، به نوزاد آغوز بدهید. آغوز سرشار از آنتی‌بادی‌ها و مواد مغذی است که برای سلامتی نوزاد ضروری است.
- **شناسایی:** در اسرع وقت، نوزاد را با استفاده از پلاک گوش یا روش‌های دیگر شناسایی کنید.

پرستاری از نوزاد بدون مادر:

اگر مادر نوزاد به هر دلیلی از بین رفته یا قادر به شیردهی به او نباشد، باید از روش‌های جایگزین برای تغذیه و مراقبت از نوزاد استفاده کرد.

● **پرستاری با استفاده از نامادری:** در این روش، از یک حیوان ماده دیگر که به تازگی زایمان کرده و شیر اضافی دارد، برای شیردهی به نوزاد استفاده می‌شود. برای این کار، مراحل زیر را باید انجام داد:

● پوست یک نوزاد مرده را به بدن نوزاد یتیم ببندید و بعد از چند روز آن را بردارید.

● کیسه آب و مایعات را به بدن نوزاد یتیم بمالید یا او را به زیر دم نامادری بمالید تا بوی او را بگیرد.

● نامادری و نوزاد را در یک مکان آرام و جداگانه قرار دهید و نامادری را مهار کنید تا به نوزاد لگد نزند.

● در روش دیگر، می‌توانید نامادری و یتیم را در یک آغل یا محوطه کوچک با یک سگ نگه دارید. سگ به عنوان محافظ عمل می‌کند و نامادری از یتیم مراقبت کرده و به او شیر می‌دهد.

● **شیردهی دستی:** در این روش، از شیشه شیر و شیر خشک مخصوص نشخوارکنندگان برای تغذیه نوزاد استفاده می‌شود. این روش نیاز به دقت و صبر دارد و باید به طور مرتب و طبق برنامه، به نوزاد شیر داده شود.

نکات مهم:

- در صورت مشاهده هرگونه علائم غیرطبیعی در نوزاد، مانند بی‌حالی، اسهال، تب یا عدم تمایل به شیر خوردن، باید بلافاصله با دامپزشک تماس بگیرید.
- رعایت بهداشت و نظافت محل نگهداری نوزاد، از بروز بیماری‌ها جلوگیری می‌کند.
- با مراقبت صحیح از نوزاد نشخوارکنندگان، می‌توانید به سلامت و رشد او کمک کنید.

پرورش دستی یتیم‌ها: راهنمای جامع

از دست دادن مادر برای یک حیوان تازه متولد شده می‌تواند تجربه‌ای غم‌انگیز و چالش برانگیز باشد. با این حال، با مراقبت و صبر و حوصله می‌توان از یتیم‌ها به طور دستی پرورش داد و به آنها کمک کرد تا به حیوانات سالم و بالغ تبدیل شوند. در اینجا مراحلی که باید برای پرورش دستی یتیم‌ها انجام شود آورده شده است:

تغذیه:

- **آغوز:** در ۴ روز اول پس از تولد، یتیم‌ها باید به طور انحصاری از آغوز تغذیه کنند. آغوز سرشار از آنتی‌بادی و مواد مغذی است که برای تقویت سیستم ایمنی ضعیف و رشد و نمو حیوان ضروری است.
- **جمع‌آوری آغوز:** اگر مادر دیگری در دسترس است، می‌توانید آغوز را از او جمع‌آوری کنید. برای این کار، از یک

ظرف تمیز و استریل استفاده کنید و آغوز را به آرامی از پستان‌ها بدوشید.

● **گرم کردن آغوز:** آغوز را قبل از دادن به یتیم به دمای بدن (حدود ۳۸ درجه سانتی‌گراد) گرم کنید. از جوشاندن آغوز خودداری کنید، زیرا این کار می‌تواند خواص آن را از بین ببرد.

● **تغذیه با شیشه:** از شیشه شیر با نوک پستانک مخصوص برای تغذیه یتیم‌ها استفاده کنید. سوراخ نوک پستانک باید به اندازه‌ای باشد که جریان شیر به آرامی و بدون خفگی یتیم خارج شود.

● **برنامه تغذیه:** یتیم‌ها باید هر ۲ تا ۳ ساعت در طول روز و یک بار در شب تغذیه شوند. با افزایش سن، می‌توان فاصله بین وعده‌های غذایی را به تدریج افزایش داد.

● **نظافت:** عد از هر بار تغذیه، شیشه و نوک پستانک را به طور کامل با آب گرم و صابون بشوئید تا از رشد باکتری‌ها جلوگیری شود.

ملاحظات خاص:

● **بره‌ها و بزغاله‌ها:** بره‌ها و بزغاله‌ها می‌توانند از ۴ روزگی شروع به خوردن شیر خشک مخصوص جایگزین آغوز کنند. این شیر باید با آب گرم به نسبت توصیه شده روی بسته‌بندی مخلوط شود.

● **گوساله‌ها:** گوساله‌ها می‌توانند از چند روزگی از سطل شیر بنوشند. برای آموزش آنها، انگشت خود را در

دهان گوساله قرار دهید تا شروع به مکیدن کند و سپس به تدریج انگشت خود را به داخل سطل شیر ببرید. گوساله‌ها باید ۳ تا ۴ بار در روز با شیر مخصوص گوساله تغذیه شوند.

● **حفظ گرما:** یتیم‌ها به خصوص در سنین پایین به گرمای بیشتری نسبت به نوزادان سالم نیاز دارند. از یک لامپ گرم‌کننده یا پتو برای گرم نگه داشتن آنها استفاده کنید.

● **محرک ادرار و مدفوع:** پس از هر بار تغذیه، ناحیه تناسلی یتیم را با یک پارچه مرطوب تحریک کنید تا ادرار و مدفوع دفع کند. این کار به جلوگیری از یبوست و مشکلات گوارشی کمک می‌کند.

● **معاینه دامپزشکی:** یتیم‌ها را به طور مرتب برای معاینه و دریافت واکسن‌های لازم به دامپزشک ببرید.

نکات مهم:

● صبور و مهربان باشید. پرورش دستی یتیم‌ها می‌تواند زمان‌بر و چالش‌برانگیز باشد، اما با صبر و حوصله و مراقبت مناسب می‌توانید به آنها کمک کنید تا به حیوانات سالم و شاد تبدیل شوند.

● در صورت مشاهده هرگونه علائم غیرطبیعی مانند بی‌حالی، عدم اشتها، اسهال یا استفراغ، فوراً با دامپزشک تماس بگیرید.

● از منابع و اطلاعات معتبر برای یافتن راهنمایی‌های بیشتر در مورد پرورش دستی یتیم‌ها استفاده کنید.

غذا دادن به گوساله‌ها، بره‌ها و بزغاله‌ها

غذا دادن به گوساله‌ها، بره‌ها و بزغاله‌ها

گوساله‌ها

• مراحل اولیه:

- دستگاه گوارش گوساله برای هضم کامل غذا به زمان نیاز دارد و در ابتدا فقط قادر به هضم شیر است.
- در دو ماه اول زندگی، گوساله باید روزانه ۴ تا ۶ لیتر شیر از مادرش دریافت کند.
- در این مدت، اجازه دهید گوساله تمام شیر مورد نیاز خود را از مادر بنوشد.
- از شیر گرفتن:
- از ۳ هفتگی، گوساله می‌تواند مقادیر کمی علوفه مصرف کند.

- در ۳ ماهگی، گوساله قادر به چرا و نشخوار کردن است و می‌توان از شیر جدا کرد.
- برای از شیر گرفتن، به تدریج شیر را کم کرده و غذای جامد را بیشتر کنید.
- می‌توانید در این دوران مقداری گندم به گوساله بدهید.
- اگر گوساله با مادرش باشد، ممکن است تا ۸ تا ۱۲ ماهگی کامل از شیر گرفته نشود.

بره‌ها و بزغاله‌ها

● شیرخواری:

- بره‌ها و بزغاله‌ها تا ۴ ماهگی از شیر مادر تغذیه می‌کنند.
- از ۳ هفتگی به گیاهان سبز علاقه نشان می‌دهند.

نکات مهم:

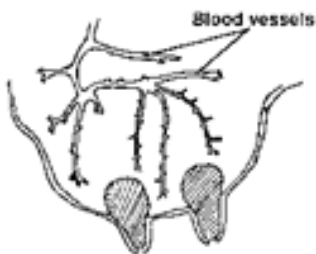
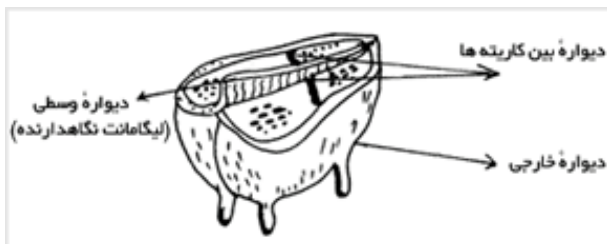
- توجه داشته باشید که بسیاری از نوزادان به دلیل کمبود غذا تلف می‌شوند.
- مکان‌های سرد و مرطوب برای نوزادان بسیار نامناسب هستند و می‌توانند باعث بیماری‌های تنفسی و در نهایت مرگ حیوان شوند.

قسمت ۱۶: تولید شیر و پستان

هدف اصلی از تولید شیر، تغذیه و تأمین نیازهای غذایی نوزادان است. حیوانی که به عنوان شیرده شناخته می‌شود، قادر به تولید شیر بیشتر از نیاز نوزادان خود خواهد بود.

آناتومی پستان

- **گاو:** پستان گاو از چهار بخش مجزا تشکیل شده است که هر کدام دارای یک نوک پستان یا پستانک هستند.
- **گوسفند و بز:** در مقابل، پستان گوسفند و بز از دو بخش مجزا و هر بخش دارای یک نوک پستان تشکیل شده است.

فرایند تولید شیر

شیر از مواد مغذی موجود در رگ‌های خونی هر بخش از پستان تولید می‌شود. افزایش جریان خون در رگ‌ها، منجر به تولید شیر بیشتر خواهد شد. مکیدن یا فشار دادن پستان، محرک آزاد شدن شیر است.

دوشیدن دستی شیر

- **مدت زمان:** دوشیدن دستی شیر به طور معمول ۵ تا ۱۰ دقیقه طول می‌کشد.
- **تخلیه کامل:** در هر بار دوشش، باید پستان به طور کامل تخلیه شود. این کار به تحریک پستان برای تولید شیر بیشتر کمک می‌کند.
- **بهترین زمان:** بهترین زمان برای دوشیدن شیر، صبح زود قبل از چرا و یا بعد از ظهر است.
- **ثبات:** تلاش کنید تا نظم ثابتی را در زمان دوشیدن شیر در طول روز حفظ کنید.

تفاوت در تولید شیر و ورم پستان

میزان تولید شیر حیوانات به عوامل مختلفی بستگی دارد، از جمله:

نژاد یا گونه: برخی نژادها به طور طبیعی شیر بیشتری نسبت به نژادهای دیگر تولید می‌کنند. به عنوان مثال، گاوهای هولشتاین به طور متوسط روزانه ۷۰ تا ۸۰ پوند شیر تولید می‌کنند، در حالی که گاوهای جرسی روزانه ۴۰ تا ۵۰ پوند شیر تولید می‌کنند.

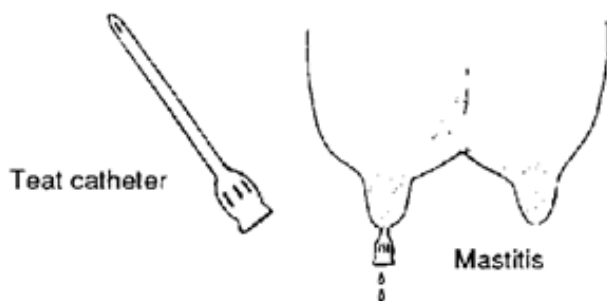
تعداد زایمان: به طور کلی، با هر بار زایمان، تولید شیر حیوان افزایش می‌یابد. حداکثر تولید شیر معمولاً پس از دومین یا سومین زایمان به دست می‌آید.

تغذیه: حیوانات شیرده برای تولید شیر به غذای باکیفیت، مواد معدنی و آب فراوان نیاز دارند. کمبود هر یک از این موارد می‌تواند منجر به کاهش تولید شیر شود.

فصل: در فصل‌های بارانی که علوفه به وفور یافت می‌شود، معمولاً تولید شیر افزایش می‌یابد.

آرامش: حیوانات مضطرب ممکن است شیر کمتری تولید کنند. صحبت کردن، خواندن یا سوت زدن برای گاوها، گوسفندان، بزها و گاو میش‌ها در هنگام دوشش می‌تواند به آرامش آنها و افزایش تولید شیر کمک کند.

ژنتیک: برخی از حیوانات به طور طبیعی از نظر ژنتیکی مستعد تولید شیر بیشتر از سایرین هستند. انتخاب این حیوانات برای تولیدمثل می‌تواند به افزایش تولید شیر در گله کمک کند.

ورم پستان

ورم پستان یک عفونت پستان است که می‌تواند به طور قابل توجهی بر تولید شیر و سلامت حیوان تأثیر بگذارد. این بیماری توسط باکتری‌هایی که از طریق مجرای پستان وارد می‌شوند، ایجاد می‌شود.

علائم ورم پستان:

- شیر غیرطبیعی: ممکن است رقیق، ته‌نشین، چرکی یا خونی باشد.
- پستان گرم، دردناک و متورم
- پوست ترک خورده پستان
- امتناع از غذا خوردن

پیشگیری از ورم پستان:

- رعایت بهداشت: قبل از دوشش، دست‌ها و پستان‌ها را به طور کامل بشویید.
- دوشیدن به موقع: هر ۱۲ ساعت یکبار یا طبق دستور دامپزشک دوشش را انجام دهید.
- تجهیزات تمیز: از تجهیزات تمیز و ضدعفونی شده برای دوشش استفاده کنید.
- جداسازی حیوانات بیمار: حیوانات مبتلا به ورم پستان را از بقیه گله جدا کنید.

درمان ورم پستان:

• **درمان زودهنگام:** ورم پستان با آنتی‌بیوتیک‌ها و داروهای ضدالتهاب به بهترین وجه در مراحل اولیه درمان می‌شود.

• **دوشیدن مکرر:** هر ۲ تا ۳ ساعت یکبار پستان آلوده را دوشش دهید تا عفونت خارج شود.

• **کمپرس گرم:** استفاده از کمپرس گرم می‌تواند به کاهش التهاب و درد کمک کند.

• **مشورت با دامپزشک:** برای تشخیص دقیق و تجویز درمان مناسب، با دامپزشک مشورت کنید.

ورم پستان یک بیماری جدی است که در صورت عدم درمان می‌تواند منجر به عواقب جدی برای حیوان شود. با رعایت اقدامات پیشگیرانه و درمان سریع موارد عفونی، می‌توانید به حفظ سلامت گله خود و تضمین تولید شیر باکیفیت کمک کنید.

عوارض ورم پستان

ورم پستان علاوه بر کاهش تولید شیر، می‌تواند عوارض دیگری نیز برای حیوان به همراه داشته باشد، از جمله:

• **آسیب دائمی به بافت پستان:** عفونت شدید می‌تواند به بافت پستان آسیب برساند و در نتیجه در درازمدت بر توانایی تولید شیر حیوان تأثیر بگذارد.

• **تب و بی‌حالی:** عفونت باکتریایی می‌تواند باعث تب، بی‌حالی و کاهش اشتها در حیوان شود.

- انتقال عفونت به دیگر حیوانات: باکتری‌های عامل ورم پستان می‌توانند به راحتی از طریق دست یا تجهیزات آلوده به حیوانات دیگر منتقل شوند.
- تغییر طعم و کیفیت شیر: شیر حاصل از پستان عفونی ممکن است طعم و بوی نامطبوعی داشته باشد و برای مصرف انسان یا حیوانات دیگر مناسب نباشد.

اهمیت تشخیص زودهنگام

تشخیص زودهنگام ورم پستان برای درمان مؤثر و جلوگیری از عوارض آن بسیار مهم است. دامداران باید با علائم این بیماری آشنا باشند و به طور مرتب پستان حیوانات خود را از نظر تغییرات ظاهری و وضعیت شیر بررسی کنند.

نقش دامپزشک

در صورت مشاهده هرگونه علائم مشکوک به ورم پستان، لازم است با دامپزشک مشورت شود. دامپزشک می‌تواند با انجام معاینات بالینی و آزمایش شیر، نوع باکتری عامل عفونت را تشخیص دهد و آنتی‌بیوتیک مناسب را تجویز کند. همچنین دامپزشک می‌تواند در مورد اقدامات حمایتی و مراقبت از حیوان بیمار راهنمایی‌های لازم را ارائه دهد.

پیشگیری بهتر از درمان

همانطور که گفته شد، پیشگیری از ابتلا به ورم پستان اهمیت ویژه‌ای دارد. با رعایت بهداشت، دوشیدن به موقع، استفاده از تجهیزات تمیز و جداسازی حیوانات بیمار، می‌توان به طور قابل توجهی از بروز این بیماری جلوگیری کرد.

نتیجه‌گیری

ورم پستان یک بیماری شایع در حیوانات شیرده است که می‌تواند بر سلامت حیوان و کیفیت تولید شیر تأثیر منفی بگذارد. با آگاهی از علائم، روش‌های پیشگیری و اهمیت درمان به موقع، دامداران می‌توانند از گله خود در برابر این بیماری محافظت کرده و تولید شیر باکیفیت را تضمین کنند.

روش‌های استفاده از شیر

شیر گاو، بز، گوسفند و گاو میش، همگی سرشار از چربی، پروتئین، ویتامین و مواد معدنی هستند و از نظر تغذیه‌ای برای انسان بسیار ارزشمند هستند. از شیر می‌توان برای تهیه خامه، کره، روغن، ماست، پنیر و انواع غذاهای دیگر استفاده کرد.

با وجود ارزش غذایی بالا، شیر می‌تواند ناقل بیماری نیز باشد:

- میکروب‌ها می‌توانند از طریق تجهیزات آلوده یا پستان‌های کثیف حیوان به شیر منتقل شوند و فردی که این شیر را مصرف می‌کند، بیمار شود.

نگهداری صحیح شیر:

- شیر یک ماده غذایی فاسدشدنی است و در صورت نگهداری نامناسب، می‌تواند باعث مسمومیت غذایی شود.
- برای نگهداری شبانه شیر، باید آن را جوشانده و در ظرف دربسته در محیطی سرد و دور از دسترس گربه، جوندگان و حشرات نگهداری کرد. صبح روز بعد قبل از مصرف، دوباره باید آن را جوشاند.

نکات مهم برای جلوگیری از بیماری‌های قابل انتقال از طریق شیر:

- فقط از شیر حیوانات سالم استفاده کنید.
- قبل از دوشیدن، پستان حیوان و دست‌های خود را به طور کامل بشویید.
- همیشه شیر چند دوشش اول را دور بریزید، زیرا ممکن است حاوی میکروب باشد.
- قبل از نوشیدن، شیر را حتماً بجوشانید.
- شیر را در ظروف تمیز و ضدعفونی شده نگهداری کنید.
- علاوه بر موارد ذکر شده، در اینجا چند نکته دیگر برای استفاده از شیر ارائه می‌شود:
- شیر را می‌توان به صورت سرد یا گرم مصرف کرد.
- شیر را می‌توان با غلات، میوه‌ها یا سایر مواد غذایی مخلوط کرد.

- از شیر می‌توان برای تهیه اسموتی، میلک شیک و سوپ نیز استفاده کرد.
- شیر منبع خوبی از کلسیم است و برای سلامت استخوان‌ها و دندان‌ها مفید می‌باشد.
- شیر همچنین حاوی پروتئین است که به ساخت و ترمیم عضلات کمک می‌کند.
- شیر ویتامین D نیز دارد که برای جذب کلسیم ضروری است.

قسمت ۱۷: خوراک و آب برای نشخوارکنندگان

تأمین خوراک و آب کافی و باکیفیت برای نشخوارکنندگان، از جمله گاو، گوسفند و بز، برای سلامتی، تولیدمثل و حصول بهترین بازده از آنها ضروری است.

غذای باکیفیت:

- حاوی مواد مغذی ضروری مانند کربوهیدرات‌ها، پروتئین‌ها، چربی‌ها، ویتامین‌ها و مواد معدنی به مقدار متعادل باشد.
- نیازهای حیوان را برای رشد، تولیدمثل و حفظ سلامتی تأمین کند.

نیازهای غذایی نشخوارکنندگان:

- **کربوهیدرات‌ها:** منبع اصلی انرژی بدن هستند و از موادی مانند قند و نشاسته موجود در علوفه، غلات و سایر گیاهان تأمین می‌شوند.
- **پروتئین‌ها:** برای ساخت و ترمیم بافت‌های بدن، از جمله عضلات، ضروری هستند.
- **چربی‌ها:** منبع ذخیره انرژی هستند و به عملکرد برخی از ویتامین‌ها کمک می‌کنند.
- **ویتامین‌ها:** برای عملکردهای مختلف بدن مانند بینایی، سیستم ایمنی و تولیدمثل ضروری هستند.
- **مواد معدنی:** برای ساخت استخوان‌ها و دندان‌ها، عملکرد عصبی و عضلانی و سایر فرآیندهای حیاتی بدن ضروری هستند.

عواقب کمبود مواد مغذی:

- کاهش تولید: شیر، گوشت، پشم و سایر محصولات
- بیماری: کمبود مواد مغذی می‌تواند منجر به بروز بیماری‌های مختلف در دام شود.
- مرگ: در موارد شدید، کمبود مواد مغذی می‌تواند منجر به مرگ دام شود.

تأمین آب:

- آب برای تمام فرآیندهای حیاتی بدن ضروری است.
- نشخوارکنندگان به آب تمیز و کافی، به خصوص در آب و هوای گرم و خشک، نیاز دارند.
- کمبود آب می‌تواند منجر به کم‌آبی، کاهش تولید و مشکلات سلامتی شود.

نکات مهم:

- نوع و مقدار خوراک مورد نیاز دام به سن، نژاد، جنسیت، وضعیت تولیدمثل و شرایط محیطی بستگی دارد.
- مشورت با متخصص تغذیه دام برای تهیه جیره غذایی متعادل و مناسب برای هر گله ضروری است.
- باید همیشه آب تمیز و تازه در دسترس دام باشد.
- ظروف آب باید به طور مرتب تمیز و ضدعفونی شوند.
- از علوفه و خوراک‌های باکیفیت و عاری از هرگونه آلودگی یا کپک استفاده کنید.
- به علائم کمبود مواد مغذی در دام مانند کاهش

اشتها، ضعف، ریزش مو و پشم و کاهش تولید توجه کنید. با تأمین خوراک و آب کافی و باکیفیت برای نشخوارکنندگان، می‌توانید به سلامت، تولیدمثل و حصول بهترین بازده از آنها کمک کنید.

انواع غذا برای نشخوارکنندگان

نشخوارکنندگان مانند گاو، گوسفند و بز برای سلامتی، تولیدمثل و حصول بهترین بازده به طیف متنوعی از غذاها نیاز دارند. به طور کلی، غذاها را می‌توان به دو دسته اصلی تقسیم کرد:

علوفه:

- شامل گیاهان حجیم مانند علف، یونجه، کاه و علوفه ذرت است.
- سرشار از فیبر است که برای هضم نشخوارکنندگان ضروری است.
- کربوهیدرات نسبتاً کمی برای تولید انرژی دارد.

کنسانتره:

- شامل غذاهای غنی از پروتئین و کربوهیدرات مانند دانه‌ها، حبوبات و وعده‌های غذایی آماده است.
- انرژی متراکم‌تری نسبت به علوفه ارائه می‌دهد.
- برای رشد، تولیدمثل و حفظ سلامتی حیوان ضروری است.

ملاحظات مربوط به نوع غذا:

● **نیازهای غذایی:** نوع و مقدار خوراک مورد نیاز هر حیوان به سن، نژاد، جنسیت، وضعیت تولیدمثل و شرایط محیطی بستگی دارد.

● **هضم:** نشخوارکنندگان به دلیل معده چهار قسمتی خود می‌توانند فیبر موجود در علوفه را هضم کنند. حیوانات تک معده‌ای مانند انسان به طور کلی به فیبر کمتری نیاز دارند و ممکن است هضم آن برایشان دشوار باشد.

● **کیفیت:** همیشه از علوفه و کنسانتره باکیفیت و عاری از هرگونه آلودگی یا کپک استفاده کنید.

جیره غذایی:

جیره غذایی روزانه مقدار غذایی است که یک حیوان در طول روز به آن نیاز دارد. یک جیره غذایی مناسب باید حاوی تمام مواد مغذی ضروری برای حفظ سلامتی و تولید مطلوب حیوان باشد.

● **مثال جیره غذایی:** جیره متعادل برای حیواناتی که چرا نمی‌کنند ممکن است شامل ۳ قسمت ذرت، ۱ قسمت آفتابگردان و ۱ قسمت بادام زمینی با پوست باشد. این جیره باید به میزان ۲ تا ۳ درصد از وزن بدن حیوان در روز ارائه شود.

● **مکمل‌ها:** در فصول خشک که علوفه کمبود دارد،

ممکن است لازم باشد مکمل‌های غذایی مانند ویتامین‌ها و مواد معدنی به جیره اضافه شود تا از کاهش وزن و افت تولید جلوگیری شود.

گیاهان	مواد مغذی
گندم، ذرت، سورگوم، جو، برنج و علف	کربوهیدرات
یونجه، شبدر، لوبیا و علف	پروتئین
پنبه‌دانه، دانه آفتابگردان، علف و بادام زمینی	چربی‌ها

غذا برای فصول خشک:

در فصول خشک، علوفه ممکن است کم‌وبیش کمیاب و کم‌مغذی باشد. برای مقابله با این چالش، دو روش اصلی برای حفظ ذخیره علوفه برای استفاده در این فصول وجود دارد:

۱. یونجه

یونجه یک علوفه خشک شده است که عمدتاً از گیاه یونجه (*Medicago sativa*) تهیه می‌شود. خشک کردن یونجه یکی از بهترین روش‌ها برای حفظ مواد مغذی علوفه و نگهداری طولانی‌مدت آن است. برای خشک کردن یونجه، بهتر است آن را در محلی با جریان هوای مناسب و به دور از سایه خشک کرد. همچنین، باید به طور مرتب یونجه را زیر و رو کرد تا همه قسمت‌های آن به طور یکنواخت خشک شود. به دلیل خطر کپک‌زدگی، از خشک کردن یونجه در فصول بارانی و یا در مناطقی با رطوبت بالا خودداری کنید.

۲. سیلاژ:

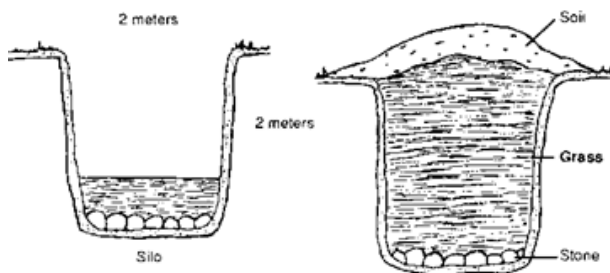
● علوفه یا سایر گیاهانی که در مرحله سبز و آبدار برداشت شده و در شرایط بدون هوا (محیط بی‌هوازی) نگهداری می‌شوند.

● برای تهیه سیلاژ به یک محفظه ضد هوا مانند سیلو یا گودال نیاز است.

● سیلو را باید به سرعت با علوفه پر کرده و آن را فشرده کرد تا از نفوذ هوا جلوگیری شود.

● سیلو را باید به طور کامل با پلاستیک یا مواد دیگر پوشانده و مهر و موم کرد تا از ورود هوا و فساد علوفه جلوگیری شود.

● سیلاژ را می‌توان چند ماه تا یک سال نگهداری و سپس به عنوان منبع غذایی در فصول خشک به حیوانات ارائه کرد.

کیفیت سیلاژ به عواملی مانند نوع گیاهان استفاده شده، رطوبت و فرآیند تخمیر بستگی دارد. سیلاژ با کیفیت، بوی مطبوعی دارد و مورد علاقه نشخوارکنندگان است.

با ارائه یک رژیم غذایی متعادل و متناسب با فصل، که شامل علوفه، کنسانتره و در صورت نیاز مکمل‌های غذایی باشد، می‌توانید به سلامتی، تولیدمثل و حصول بهترین بازده از نشخوارکنندگان خود کمک کنید.

علوفه‌ها به عنوان منبع اصلی فیبر در رژیم غذایی نشخوارکنندگان نقش حیاتی دارند. انواع مختلفی از علوفه‌ها وجود دارند که هر کدام مزایا و معایب خاص خود را دارند.

برخی از علوفه‌های رایج عبارتند از:

● **یونجه:** یونجه عمدتاً از گیاه یونجه (*Medicago sativa*) تهیه می‌شود. این گیاه پس از برداشت، خشک یا سیلوی شده و به عنوان علوفه‌ای باکیفیت برای دام استفاده می‌شود. یونجه منبع غنی از پروتئین، فیبر و سایر مواد مغذی ضروری برای دام است.

● **سیلاژ:** سیلاژ از علوفه‌های تخمیر شده مانند ذرت، یونجه و سورگوم تهیه می‌شود. این ماده غذایی ارزان قیمت، منبع فیبر و انرژی قابل هضم است.

● **کاه:** کاه از ساقه خشک شده گیاهان مختلف مانند گندم، جو و برنج تهیه می‌شود. این ماده غذایی فیبر بالایی دارد، اما پروتئین و مواد مغذی آن کم است.

● **پس‌چر مزارع:** پس‌چر مزارع از بقایای گیاهان زراعی مانند ذرت، سویا و پنبه دانه تهیه می‌شود. این ماده غذایی منبع نسبتاً ارزان فیبر و پروتئین است.

● **پسماندهای غذایی:** ضایعات مواد غذایی مانند پوست میوه و سبزیجات، تفاله چغندر و تفاله نیشکر را می‌توان به عنوان علوفه برای نشخوارکنندگان استفاده کرد. این دسته، مواد مغذی نسبتاً پایینی دارند، اما

می‌توانند به عنوان منبع فیبر ارزان قیمت در جیره غذایی استفاده شوند.

انتخاب نوع علوفه مناسب:

انتخاب نوع علوفه مناسب برای گله شما به عوامل مختلفی از جمله سن، نژاد، جنسیت، وضعیت تولیدمثل، شرایط محیطی و در دسترس بودن منابع علوفه بستگی دارد.

نکات مهم:

- همیشه از علوفه باکیفیت و عاری از هرگونه آلودگی، کپک یا آفت استفاده کنید.
 - علوفه را در جای خنک، خشک و دور از نور مستقیم خورشید نگهداری کنید.
 - به طور مرتب علوفه را از نظر وجود کپک، آفت یا سایر علائم فساد بررسی کنید.
 - در صورت مشاهده هرگونه مشکل، علوفه را دور بیندازید و با دامپزشک یا متخصص تغذیه دام مشورت کنید.
- ارائه یک رژیم غذایی متعادل که شامل انواع مختلف علوفه باکیفیت باشد، می‌تواند به حفظ سلامتی، تولیدمثل و حصول بهترین بازده از نشخوارکنندگان شما کمک کند.

کنسانتره

کنسانتره‌ها گروهی از غذاهای غنی از پروتئین، کربوهیدرات و انرژی هستند که به عنوان مکمل علوفه در رژیم غذایی نشخوارکنندگان استفاده می‌شوند.

برخی از کنسانتره‌های رایج عبارتند از:

- **دانه‌ها:** ذرت، جو، گندم، سویا و آفتابگردان از جمله دانه‌های رایج مورد استفاده در کنسانتره‌ها هستند.
- **حبوبات:** لوبیا، نخود و عدس منابع خوبی از پروتئین و فیبر هستند.

● **وعده‌های غذایی آماده:** وعده‌های غذایی آماده توسط شرکت‌های خوراک دام تولید می‌شوند و به طور خاص برای نیازهای تغذیه‌ای مختلف نشخوارکنندگان مانند گاوهای شیری، گاوهای گوشتی، گوسفند و بز فرموله شده‌اند.

مزایای استفاده از کنسانتره:

- **افزایش تولید شیر، گوشت و پشم:** کنسانتره‌ها منبع متراکم انرژی و پروتئین هستند که برای رشد، تولیدمثل و حفظ سلامتی حیوان ضروری هستند.
- **بهبود کیفیت محصولات:** کنسانتره‌ها می‌توانند به بهبود کیفیت شیر، گوشت و پشم حیوانات کمک کنند.
- **کاهش هزینه‌های تولید:** در برخی موارد، استفاده از کنسانتره‌ها می‌تواند به طور کلی هزینه‌های تولید را با افزایش تولید و بهبود کیفیت محصولات کاهش دهد.

نکات مهم:

- نوع و مقدار کنسانتره مورد نیاز هر حیوان به سن، نژاد، جنسیت، وضعیت تولیدمثل و شرایط محیطی بستگی دارد.
- برای انتخاب کنسانتره مناسب با دامپزشک یا

متخصص تغذیه دام مشورت کنید.

● کنسانتره را در جای خنک، خشک و دور از نور مستقیم خورشید نگهداری کنید.

● به طور مرتب کنسانتره را از نظر وجود آفت یا سایر علائم فساد بررسی کنید.

● در صورت مشاهده هرگونه مشکل، کنسانتره را دور بریزید و با دامپزشک یا متخصص تغذیه دام مشورت کنید.

مواد معدنی و ویتامین‌ها

علاوه بر کربوهیدرات‌ها، پروتئین‌ها و چربی‌ها، نشخوارکنندگان برای سلامتی، تولیدمثل و حصول بهترین بازده به طیف وسیعی از ویتامین‌ها و مواد معدنی نیز نیاز دارند. برخی از مواد معدنی ضروری برای نشخوارکنندگان عبارتند از:

● **کلسیم:** برای سلامت استخوان‌ها و دندان‌ها، تولید شیر و عملکرد عصبی ضروری است.

● **فسفر:** برای سلامت استخوان‌ها و دندان‌ها، متابولیسم انرژی و عملکرد عضلات ضروری است.

● **منیزیم:** برای عملکرد عصبی، تولید عضلات و متابولیسم انرژی ضروری است.

● **پتاسیم:** برای تعادل الکترولیت‌ها، عملکرد قلب و سلامت کلیه‌ها ضروری است.

● **سدیم:** برای تعادل الکترولیت‌ها، عملکرد عصبی و جذب آب ضروری است.

- **مس:** برای عملکرد سیستم ایمنی، جذب آهن و متابولیسم انرژی ضروری است.
- **آهن:** برای حمل اکسیژن در خون، عملکرد عضلات و تولید گلبول‌های قرمز ضروری است.
- **روی:** برای عملکرد سیستم ایمنی، التیام زخم و تولیدمثل ضروری است.
- **ید:** برای تولید هورمون‌های تیروئید، رشد و نمو ضروری است.
- برخی از ویتامین‌های ضروری برای نشخوارکنندگان عبارتند از:
- **ویتامین A:** برای بینایی، عملکرد سیستم ایمنی و سلامت پوست ضروری است.
- **ویتامین D:** برای جذب کلسیم و فسفر، سلامت استخوان‌ها و دندان‌ها ضروری است.
- **ویتامین E:** برای عملکرد سیستم ایمنی، سلامت عضلات و تولیدمثل ضروری است.
- **ویتامین K:** برای لخته شدن خون و سلامت استخوان‌ها ضروری است.
- **ویتامین‌های گروه B:** برای متابولیسم انرژی، عملکرد سیستم عصبی و تولیدمثل ضروری هستند.

کمبود مواد معدنی و ویتامین‌ها:

کمبود هر یک از مواد معدنی یا ویتامین‌ها می‌تواند منجر به بروز بیماری‌ها و مشکلات سلامتی مختلف در

نشخوارکنندگان شود. علائم کمبود مواد مغذی می‌تواند شامل موارد زیر باشد:

- کاهش اشتها
- کاهش رشد
- کاهش تولید
- ضعف عضلانی
- مشکلات تولیدمثل
- بیماری

تأمین مواد معدنی و ویتامین‌ها:

نیازهای مواد معدنی و ویتامین‌های هر حیوان به سن، نژاد، جنسیت، وضعیت تولیدمثل و شرایط محیطی بستگی دارد.

روش‌های مختلفی برای تأمین مواد معدنی و ویتامین‌های مورد نیاز نشخوارکنندگان وجود دارد:

● مواد معدنی و ویتامین‌ها به طور طبیعی در علوفه، کنسانتره و سایر غذاها وجود دارند.

● می‌توان مکمل‌های معدنی و ویتامینی را به صورت جداگانه به جیره غذایی حیوان اضافه کرد.

● نمک معدنی: مخلوطی از نمک طعام و مواد معدنی ضروری است که حیوانات می‌توانند به طور آزادانه به آن لیس بزنند.

مهم است که با دامپزشک یا متخصص تغذیه دام مشورت کنید تا نیازهای خاص گله خود را به مواد معدنی

و ویتامین‌ها تعیین کرده و بهترین روش برای تأمین آنها را انتخاب کنید.

تأمین یک رژیم غذایی متعادل که شامل علوفه، کنسانتره، مکمل‌های معدنی و ویتامینی باکیفیت باشد، می‌تواند به حفظ سلامتی، تولیدمثل و حصول بهترین بازده از نشخوارکنندگان شما کمک کند.

درختان علوفه‌ای

درختان علوفه‌ای منبع غذایی مغذی و پایدار برای دام‌ها هستند و مزایای متعددی را برای کشاورزان به ارمغان می‌آورند.

مزایای استفاده از درختان علوفه‌ای:

- **غذای باکیفیت:** برگ‌ها و شاخه‌های درختان علوفه‌ای، منبع غنی از پروتئین، ویتامین‌ها و مواد معدنی هستند که برای سلامتی و تولید دام ضروری هستند.
- **در دسترس بودن:** این درختان را می‌توان در تراکم بالا کاشت و در تمام طول سال از برگ‌ها و شاخه‌های آنها به عنوان علوفه استفاده کرد.
- **کاهش هزینه‌ها:** استفاده از درختان علوفه‌ای به عنوان منبع غذایی، وابستگی به علوفه‌های گران‌قیمت خریداری شده را کاهش می‌دهد و در هزینه‌های خوراک دام صرفه‌جویی می‌کند.
- **پایداری:** درختان علوفه‌ای سیستم‌های کشاورزی را پایدارتر می‌کنند. آنها به حفظ خاک، جلوگیری از فرسایش

و بهبود حاصلخیزی خاک کمک می‌کنند.

- **مزایای اضافی:** درختان علوفه‌ای می‌توانند سایه، بادشکن و زیستگاه برای حیات وحش فراهم کنند.

کاشت و نگهداری:

درختان علوفه‌ای را می‌توان از طریق بذر یا قلمه کاشت. آنها به مراقبت و نگهداری کمی نیاز دارند و می‌توانند در طیف وسیعی از شرایط رشد کنند.

نکات مهم:

- قبل از کاشت درختان علوفه‌ای، با یک متخصص کشاورزی یا جنگلداری مشورت کنید تا گونه‌های مناسب برای منطقه را انتخاب کنید.
 - درختان را در مکانی با زهکشی مناسب و دسترسی کافی به نور خورشید بکارید.
 - به طور مرتب درختان را آبیاری کنید، به خصوص در طول فصل‌های خشک.
 - هرس منظم برای حفظ سلامت و شکل درختان ضروری است.
- استفاده از درختان علوفه‌ای در کنار سایر روش‌های تغذیه دام، مانند چرا و استفاده از علوفه‌های زراعی، می‌تواند به ایجاد یک سیستم کشاورزی پایدار و کارآمد کمک کند.

غذاهای مکمل

غذاهای مکمل در مواقعی که علوفه به تنهایی برای تأمین نیازهای تغذیه‌ای دام کافی نیست، مورد استفاده قرار می‌گیرند. این امر می‌تواند در شرایطی مانند خشکسالی، کمبود مواد مغذی در علوفه، یا زمانی که دام باردار یا شیرده است یا کار سنگین انجام می‌دهد، رخ دهد.

برخی از غذاهای مکمل رایج عبارتند از:

- **کنجاله:** کنجاله سویا، بادام زمینی و نارگیل منابع غنی از پروتئین هستند.
- **دانه‌های روغنی:** دانه‌های پنبه، آفتابگردان و کنجد منبع خوبی از انرژی و چربی هستند.
- **مواد معدنی:** نمک معدنی، فسفات کلسیم و اوره می‌توانند برای رفع کمبود مواد مغذی خاص استفاده شوند.

انتخاب غذای مکمل مناسب:

بهترین نوع غذای مکمل برای دام شما به سن، نژاد، جنسیت، وضعیت تولیدمثل، شرایط محیطی و در دسترس بودن منابع علوفه بستگی دارد.

نکات مهم:

- قبل از استفاده از هرگونه غذای مکمل با دامپزشک یا متخصص تغذیه دام مشورت کنید.
- دستورالعمل‌های استفاده از غذای مکمل را به دقت

دنبال کنید.

- غذای مکمل را در جای خنک، خشک و دور از نور مستقیم خورشید نگهداری کنید.

- به طور مرتب غذای مکمل را از نظر وجود آفت یا کپک بررسی کنید.

با استفاده از یک رژیم غذایی متعادل که شامل علوفه باکیفیت، غذاهای مکمل و آب تمیز باشد، می‌توانید به حفظ سلامتی، تولیدمثل و حصول بهترین بازده از دام‌های خود کمک کنید.

میزان مصرف آب مورد نیاز حیوانات

- به طور کلی، حیوانات باید به ازای هر ۵۰ کیلوگرم وزن بدن خود، روزانه ۱۰ تا ۱۵ لیتر آب بنوشند.

- در هوای گرم یا هنگام فعالیت بدنی، نیاز به آب افزایش می‌یابد.

- نشخوارکنندگان چراکننده ممکن است هر ۲ تا ۳ روز یکبار به آب دسترسی داشته باشند.

نکات مهم در مورد آب آشامیدنی حیوانات

● محل آبخوری:

- آبخوری‌ها را در مکان‌های سایه دار و دور از نور مستقیم خورشید قرار دهید.

- از چندین آبخوری در مراتع و چراگاه‌ها استفاده کنید تا همه حیوانات به راحتی به آب دسترسی داشته باشند.

- ارتفاع آبخوری را متناسب با قد حیوان تنظیم کنید.

● کیفیت آب:

● از آب تمیز، تازه و عاری از آلودگی برای حیوانات استفاده کنید.

● آبخوری‌ها را به طور مرتب تمیز و ضدعفونی کنید.

● از تجمع فضولات حیوانی و سایر آلاینده‌ها در اطراف آبخوری‌ها جلوگیری کنید.

● مدیریت آب در فصول گرم:

● در هوای گرم، از آب سرد برای نوشیدن حیوانات استفاده کنید.

● به طور مرتب سطح آب را در آبخوری‌ها بررسی کنید و در صورت نیاز آب اضافه کنید.

● سایه‌بان مناسبی برای آبخوری‌ها در نظر بگیرید.

بیماری‌های مرتبط با آب آلوده

● آب آلوده می‌تواند منجر به بیماری‌های مختلفی در حیوانات شود.

● عدم رعایت بهداشت آبخوری‌ها می‌تواند باعث انتشار بیماری‌های واگیردار بین حیوانات شود.

راهکارهای پیشگیری از بیماری‌های مرتبط با آب

● تمیز نگه داشتن آبخوری‌ها: شستشوی و

ضدعفونی کردن منظم آبخوری‌ها برای جلوگیری از رشد باکتری‌ها و جلبک‌ها ضروری است.

• **جلوگیری از ورود آلاینده‌ها:** از ورود فضولات حیوانی، خاک و سایر آلاینده‌ها به آبخوری‌ها جلوگیری کنید.

• **کنترل کیفیت آب:** به طور مرتب کیفیت آب را از نظر آلودگی‌های شیمیایی و میکروبی بررسی کنید.

تغذیه حیوانات

علاوه بر آب، تغذیه مناسب نیز برای سلامتی و عملکرد حیاتی حیوانات ضروری است.

نکات مهم در مورد تغذیه حیوانات

• **رژیم غذایی متعادل:** از یک رژیم غذایی متعادل و مغذی متناسب با نیازهای حیوان خود استفاده کنید.

• **تغییر تدریجی جیره:** هنگام تغییر جیره غذایی، این کار را به تدریج انجام دهید تا از بروز مشکلات گوارشی مانند نفخ جلوگیری کنید.

• **دسترسی به علوفه تازه:** همیشه به حیوانات خود علوفه تازه و با کیفیت بالا در دسترس قرار دهید.

• **استفاده از مکمل‌های غذایی:** در صورت نیاز، از مکمل‌های غذایی مناسب برای تأمین مواد مغذی مورد نیاز حیوان خود استفاده کنید.

• **مشاوره با متخصص:** برای دریافت راهنمایی در مورد بهترین رژیم غذایی و نحوه تغذیه مناسب حیوانات خود، با یک دامپزشک یا متخصص تغذیه دام مشورت کنید.

روش‌های جدید تغذیه دام

در سال‌های اخیر، روش‌های جدیدی برای تغذیه دام‌ها در بسیاری از کشورها رواج یافته است که می‌تواند به بهبود سلامت و افزایش بهره‌وری آنها کمک کند. برخی از این روش‌ها عبارتند از:

- **کاه غنی‌شده با اوره:** کاه به تنهایی از نظر مواد مغذی برای نشخوارکنندگان فقیر است. با خیساندن کاه در محلول اوره می‌توان ارزش غذایی آن را به طور قابل توجهی افزایش داد.

- **بلوک‌های ملاس-اوره-مواد معدنی:** این بلوک‌ها از ملاس، نمک‌های معدنی و اوره تهیه می‌شوند و منبع خوبی از مواد مغذی برای نشخوارکنندگان هستند. حیوانات می‌توانند این بلوک‌ها را لیسیده و مواد مغذی مورد نیاز خود را دریافت کنند.

مشارکت با مزرعه داران

برای آگاهی از نحوه تغذیه دام‌ها در یک مزرعه خاص، می‌توانید با مزرعه‌دار صحبت کنید. همچنین می‌توانید از دامپزشک محلی یا کارگران مزرعه در مورد بهترین نوع غذا و نحوه‌ی ارائه‌ی آن به حیوانات راهنمایی بخواهید.

تشویق دامداران به تأمین آب و غذای مناسب

مزرعه داران نقش مهمی در تأمین آب و غذای مناسب برای حیوانات ایفا می‌کنند. با تشویق آنها به رعایت نکات

زیر، می‌توانید به بهبود سلامت و رفاه حیوانات کمک کنید:

● تأمین آب تمیز و تازه:

- اطمینان حاصل کنید که حیوانات در تمام طول روز به آب تمیز و تازه دسترسی داشته باشند.
- آبخوری‌ها را به طور مرتب تمیز و ضدعفونی کنید.
- در فصول گرم، از آب سرد برای نوشیدن حیوانات استفاده کنید.

● رعایت بهداشت آبخوری‌ها:

- از تجمع فضولات حیوانی و سایر آلاینده‌ها در اطراف آبخوری‌ها جلوگیری کنید.
- مکان مناسبی را برای قرارگیری آبخوری‌ها انتخاب کنید، به گونه‌ای که از نور مستقیم خورشید در امان باشند.

● تغذیه مناسب حیوانات:

- از یک رژیم غذایی متعادل و مغذی متناسب با نیازهای هر حیوان استفاده کنید.
- با یک دامپزشک یا متخصص تغذیه دام در مورد بهترین جیره غذایی برای حیوانات خود مشورت کنید.
- تغییرات جیره را به تدریج انجام دهید تا از بروز مشکلات گوارشی جلوگیری شود.
- همیشه به حیوانات خود علوفه تازه و با کیفیت بالا در دسترس قرار دهید.

● در صورت نیاز، از مکمل‌های غذایی مناسب برای تأمین مواد مغذی مورد نیاز حیوان خود استفاده کنید.

● آمادگی برای فصول خشک:

● برای فصول خشک، از قبل اقدام به تهیه علوفه خشک و سیلو کنید تا در صورت کمبود چراگاه، نیاز غذایی حیوانات تأمین شود.

با همکاری با مزرعه داران و تشویق آنها به رعایت این نکات، می‌توان شرایط بهتری را برای سلامتی و رفاه حیوانات در مزارع فراهم کرد.

قسمت ۱۸: مدیریت چرا

مدیریت چراگاه یک بخش اساسی برای اطمینان از سلامت و بهره‌وری مراتع و همچنین دام‌هایی است که از آنها چرا می‌کنند. با مدیریت صحیح چراگاه می‌توان به موارد زیر دست یافت:

- **جلوگیری از چرای بیش از حد و فرسایش خاک:**
چرای بیش از حد می‌تواند به پوشش گیاهی مراتع آسیب برساند، خاک را فاقد پوشش کرده و منجر به فرسایش خاک شود. مدیریت چرا با تنظیم تعداد دام‌ها و مدت زمان چرا در یک منطقه خاص، از این امر جلوگیری می‌کند.
- **بهبود تولید علوفه:** چرای چرخشی، زمان استراحت کافی به گیاهان فرصت می‌دهد تا دوباره رشد کنند و تولید علوفه را افزایش می‌دهد.
- **کنترل انگل‌ها:** جابجایی منظم دام‌ها و عدم چرا در مناطقی که آلودگی به انگل زیاد است، می‌تواند به کنترل انگل‌های داخلی و خارجی در گله کمک کند.
- **حفظ تنوع زیستی:** مدیریت چرا می‌تواند به حفظ تنوع گونه‌های گیاهی و جانوری در مراتع کمک کند.

روش‌های مدیریت چراگاه

روش‌های مختلفی برای مدیریت چراگاه وجود دارد که هر کدام مزایا و معایب خاص خود را دارند. برخی از روش‌های رایج عبارتند از:

● **چرای چرخشی:** در این روش، گله به طور دوره‌ای بین بخش‌های مختلف چراگاه جابجا می‌شود. این امر به گیاهان فرصت می‌دهد تا بین دوره‌های چرا، دوباره رشد کنند و از چرای بیش از حد در یک منطقه خاص جلوگیری می‌کند.

● **چرای متمرکز:** در این روش، گله برای مدت زمان کوتاهی در یک منطقه کوچک چرا می‌کند و سپس به منطقه دیگری منتقل می‌شود. این روش می‌تواند برای چرا در مراتعی که پوشش گیاهی ضعیف دارند یا برای کنترل گونه‌های گیاهی ناخواسته مفید باشد.

● **چرای نواری:** در این روش، گله به نوارهای باریکی از چراگاه دسترسی دارد که به تدریج در طول فصل چرا جابجا می‌شود. این روش می‌تواند به افزایش تولید علوفه و حفظ کیفیت خاک کمک کند.

نکات مهم در مدیریت چراگاه

● **ظرفیت چراگاه را بشناسید:** تعداد دام‌هایی را که مراتع می‌توانند به طور پایدار از آنها پشتیبانی کنند، تعیین کنید.

● **شرایط چراگاه را رصد کنید:** به طور مرتب وضعیت پوشش گیاهی، خاک و سلامت دام‌ها را بررسی کنید.

● **برنامه چرا را تنظیم کنید:** با توجه به شرایط چراگاه و نیازهای دام‌ها، برنامه چرا را تنظیم کنید.

- از چرا در زمان‌های نامناسب خودداری کنید:
از چرا در زمان‌هایی که خاک مرطوب است یا زمانی که گیاهان در حال رشد یا تولیدمثل هستند، خودداری کنید.
- آب کافی در اختیار دام‌ها قرار دهید: دسترسی به آب تمیز و تازه برای سلامتی دام‌ها ضروری است.
- مراقب علائم بیماری باشید: به طور مرتب دام‌ها را از نظر علائم بیماری بررسی کنید و در صورت مشاهده هرگونه مشکلی با دامپزشک مشورت کنید.

مدیریت چراگاه پایدار

مدیریت چراگاه پایدار رویکردی است که به دنبال حفظ سلامت و بهره‌وری مراتع برای نسل‌های آینده است. این رویکرد بر استفاده از روش‌های چرای سازگار با محیط زیست، حفظ تنوع زیستی و حفاظت از خاک و آب تمرکز دارد. با استفاده از روش‌های مدیریت چراگاه مناسب، می‌توان از مراتع به طور پایدار برای تولید غذای مغذی برای انسان و حیوانات استفاده کرد و در عین حال به حفظ محیط زیست برای نسل‌های آینده کمک کرد.

قسمت ۱۹: بیماری‌های شایع در نشخوارکنندگان

نشخوارکنندگان مانند گاو، گوسفند، بز و گاو میش، به دلیل نقش مهمی که در تولید گوشت، شیر و سایر محصولات دامی دارند، از نظر اقتصادی برای انسان بسیار حائز اهمیت هستند. با این حال، این حیوانات نیز مانند سایر موجودات زنده، در معرض ابتلا به بیماری‌های مختلف قرار دارند.

در این بخش، به بررسی برخی از بیماری‌های شایع در نشخوارکنندگان و روش‌های پیشگیری و درمان آنها پرداخته شده است.

۱. تب برفکی:

- **عامل بیماری:** ویروس
- **علائم:** تب بالا، لرز، آبریزش از دهان و بینی، تاول در دهان، پاها و پستان‌ها، لنگش، کاهش تولید شیر و گوشت
- **راه‌های انتقال:** تماس مستقیم با حیوان بیمار، ترشحات و مایعات آلوده، هوای آلوده
- **پیشگیری:** واکسیناسیون، قرنطینه حیوانات بیمار، ضدعفونی کردن محل نگهداری
- **درمان:** هیچ درمان قطعی برای تب برفکی وجود ندارد، اما داروهای ضدالتهابی و ضد درد می‌توانند به تسکین علائم کمک کنند.

۲. شاربِن:

- عامل بیماری: باکتری
- علائم: تب بالا، لرز، بی حالی، تنفس سریع، مرگ ناگهانی
- راه‌های انتقال: تماس مستقیم با حیوان بیمار یا لاشه آلوده، خوردن غذا یا آب آلوده، تنفس گرد و غبار آلوده
- پیشگیری: واکسیناسیون، دفع بهداشتی لاشه حیوانات، ضدعفونی کردن محل نگهداری
- درمان: آنتی‌بیوتیک‌ها می‌توانند در مراحل اولیه بیماری مؤثر باشند.

۳. ورم پستان:

- عامل بیماری: باکتری
- علائم: تورم، قرمزی، درد و گرما در پستان، ترشحات غیرطبیعی از پستان، کاهش تولید شیر
- راه‌های انتقال: دوشیدن نامناسب، زخم پستان، بهداشت نامناسب محل نگهداری
- پیشگیری: دوشیدن صحیح، شستشوی پستان‌ها قبل و بعد از دوشیدن، ضدعفونی کردن تجهیزات دوشش، بهداشت محل نگهداری
- درمان: آنتی‌بیوتیک‌ها می‌توانند برای درمان عفونت پستان استفاده شوند.

۴. بیماری انگلی:

- عامل بیماری: انگل‌های داخلی و خارجی
- علائم: اسهال، کم‌خونی، کاهش وزن، بی‌حالی، ضعف، ریزش مو، خارش پوست
- راه‌های انتقال: خوردن غذا یا آب آلوده، تماس با مدفوع حیوان آلوده، نیش حشرات آلوده
- پیشگیری: استفاده از داروهای ضد انگل به صورت دوره‌ای، کنترل جمعیت حشرات، بهداشت محل نگهداری
- درمان: داروهای ضد انگلی می‌توانند برای از بین بردن انگل‌ها استفاده شوند.

۵. بیماری‌های تنفسی:

- عامل بیماری: باکتری و ویروس
- علائم: سرفه، عطسه، تنفس سریع، آبریزش از بینی، تب، بی‌حالی
- راه‌های انتقال: تماس مستقیم با حیوان بیمار، هوای آلوده، تنش
- پیشگیری: واکسیناسیون، تهویه مناسب محل نگهداری، کاهش تنش
- درمان: آنتی‌بیوتیک‌ها می‌توانند برای درمان عفونت‌های تنفسی استفاده شوند.

مراقبت دامپزشکی:

معاینات منظم توسط دامپزشک، برای تشخیص و درمان به موقع بیماری‌ها در نشخوارکنندگان بسیار مهم است. همچنین، برنامه‌ریزی برای واکسیناسیون و ضد انگلی دوره‌ای، می‌تواند به پیشگیری از بروز بسیاری از بیماری‌ها کمک کند.

قسمت ۲۰: طاعون گاوی و بیماری پا و دهان

(Foot and Mouth Disease)

طاعون گاوی و بیماری دهان و پا دو بیماری ویروسی بسیار مسری هستند که می‌توانند به طور جدی به نشخوارکنندگان، به ویژه حیوانات جوان، آسیب برسانند. این بیماری‌ها نه تنها می‌توانند باعث تلفات و خسارات اقتصادی قابل توجهی شوند، بلکه می‌توانند سلامت انسان را نیز به خطر بیندازند.

طاعون گاوی:

- عامل بیماری: ویروس طاعون گاوی
- علائم: تب بالا، لکه‌های قرمز روی پوست، ترشحات چشمی، زخم‌های دهانی، اسهال، لرزش، و در نهایت مرگ
- راه‌های انتقال: تماس مستقیم با حیوان آلوده، ترشحات آلوده، و تنفس هوای آلوده
- مکان‌های شیوع: آسیا، خاورمیانه، و آفریقا

بیماری دهان و پا:

- عامل بیماری: ویروس پا و دهان
- علائم: تب بالا، تاول‌های دهانی و پا، لرزش، مشکلات حرکتی، و کاهش اشتها
- راه‌های انتقال: تماس مستقیم با حیوان آلوده، ترشحات آلوده، و تنفس هوای آلوده

- مکان‌های شیوع: سراسر جهان به جز استرالیا، نیوزیلند، و بخش‌هایی از اروپا و آمریکای شمالی

اقدامات پیشگیرانه:

- واکسیناسیون: بهترین راه برای محافظت از گله شما در برابر این بیماری‌ها، واکسیناسیون منظم طبق برنامه تجویز شده توسط دامپزشک است.
- کنترل تردد: از ورود حیوانات آلوده به مزرعه خود جلوگیری کنید و جابجایی حیوانات خود را به حداقل برسانید.
- قرنطینه: حیوانات بیمار را بلافاصله قرنطینه کنید و از تماس آنها با سایر حیوانات جلوگیری کنید.
- بهداشت: به طور مرتب محل نگهداری حیوانات را ضدعفونی کنید و از تجهیزات و وسایل آلوده دوری کنید.
- گزارش دهی: در صورت مشاهده هرگونه علائم بیماری در حیوانات خود، فوراً به دامپزشک اطلاع دهید.

مبارزه با بیماری:

- هیچ درمان قطعی برای طاعون گاوی وجود ندارد، اما مراقبت‌های حمایتی مانند مایعات و داروهای ضدالتهابی می‌تواند به بهبودی حیوان کمک کند.
- برای بیماری دهان و پا، درمان‌های ضدویروسی و ضدالتهابی می‌تواند به کاهش علائم و تسریع روند بهبودی کمک کند.

اهمیت پیشگیری:

پیشگیری از طاعون گاوی و بیماری دهان و پا از طریق واکسیناسیون، اقدامات بهداشتی و قرنطینه حیوانات بیمار، برای حفظ سلامت گله و جلوگیری از خسارات اقتصادی ضروری است.

اقدامات پیشگیرانه و کنترلی برای طاعون گاوی و بیماری دهان و پا

همانطور که قبلاً ذکر شد، طاعون گاوی و بیماری دهان و پا دو بیماری ویروسی بسیار مسری هستند که می‌توانند برای نشخوارکنندگان، به ویژه حیوانات جوان، و همچنین برای سلامت انسان خطرات جدی ایجاد کنند. پیشگیری از این بیماری‌ها از طریق اقدامات پیشگیرانه مناسب و اجرای دقیق پروتکل‌های بهداشتی، برای حفظ سلامت دام‌ها و جلوگیری از خسارات اقتصادی ضروری است.

در اینجا به برخی از اقدامات مهم پیشگیرانه و کنترلی برای هر دو بیماری اشاره می‌شود:

طاعون گاوی:

- **واکسیناسیون:** مهم‌ترین اقدام برای پیشگیری از طاعون گاوی، واکسیناسیون منظم دام‌ها طبق برنامه تجویز شده توسط دامپزشک است.
- **کنترل تردد:** از ورود حیوانات آلوده به مزرعه خود

جلوگیری کنید و جابجایی حیوانات خود را به حداقل برسانید.

● **قرنطینه:** حیوانات بیمار را فوراً قرنطینه کنید و از تماس آنها با سایر حیوانات جلوگیری کنید.

● **بهداشت:** به طور مرتب محل نگهداری حیوانات را ضدعفونی کنید و از تجهیزات و وسایل آلوده دوری کنید.

● **گزارش دهی:** در صورت مشاهده هرگونه علائم بیماری در حیوانات خود، فوراً به دامپزشک اطلاع دهید.

● **کنترل جمعیت حیات وحش:** در مناطقی که طاعون گاوی شایع است، کنترل جمعیت حیوانات وحشی مانند گوزن و گراز وحشی می‌تواند به کاهش خطر انتقال بیماری کمک کند.

بیماری دهان و پا:

● **واکسیناسیون:** واکسیناسیون منظم دام‌ها طبق برنامه تجویز شده توسط دامپزشک، نقش اساسی در پیشگیری از بیماری دهان و پا دارد.

● **کنترل تردد:** از ورود حیوانات آلوده به مزرعه خود جلوگیری کنید و جابجایی حیوانات خود را به حداقل برسانید.

● **قرنطینه:** حیوانات بیمار را فوراً قرنطینه کنید و از تماس آنها با سایر حیوانات جلوگیری کنید.

● **بهداشت:** به طور مرتب محل نگهداری حیوانات را ضدعفونی کنید و از تجهیزات و وسایل آلوده دوری کنید.

- **گزارش دهی:** در صورت مشاهده هرگونه علائم بیماری در حیوانات خود، فوراً به دامپزشک اطلاع دهید.
- **محدودیت‌های تجاری:** تجارت حیوانات و فرآورده‌های حیوانی از مناطق آلوده به بیماری دهان و پا باید به شدت کنترل و محدود شود.

اقدامات کلی:

- **آموزش کارکنان:** به کارکنان مزرعه خود در مورد بیماری‌های طاعون گاوی و دهان و پا، علائم آنها، اقدامات پیشگیرانه و پروتکل‌های بهداشتی مناسب آموزش دهید.
- **حفاظت زیستی:** اقدامات حفاظت زیستی قوی را در مزرعه خود اجرا کنید تا از ورود عوامل بیماری‌زا به داخل آن جلوگیری شود.
- **نظارت مستمر:** به طور مرتب حیوانات خود را از نظر علائم بیماری بررسی کنید و در صورت مشاهده هرگونه مورد مشکوک، فوراً با دامپزشک مشورت کنید.

مبارزه با بیماری:

- **طاعون گاوی:** هیچ درمان قطعی برای طاعون گاوی وجود ندارد، اما مراقبت‌های حمایتی مانند مایعات و داروهای ضد التهابی می‌تواند به بهبودی حیوان کمک کند.
- **بیماری دهان و پا:** درمان‌های ضد ویروسی و ضد التهابی می‌تواند به کاهش علائم و تسریع روند بهبودی بیماری دهان و پا کمک کند.

منابع:

۱. کهرام، ح.، مسعودی، ر.، راهنمایی برای کارکنان امور بهداشت دام. انتشارات موسسه تحقیقات واکسن و سرم سازی رازی. ۱۳۹۵.

2. FAO, A Manual for the primary animal health care worker. 1994.

یادداشت